

Esiselvitys kestävän kaupunkikehityksen kansainvälisten rahoitus- ja yhteistyömahdollisuuksien tehokkaammasta hyödyntämisestä

*Päivi Korhonen MA, Senior Expert, EU Funding & Projects, CEO
Laura Korhonen BA, Expert, EU Funding & Projects*

Esipuhe	3
Johdanto	4
1. Kaupunkien kehittäminen EU-ohjelmissa ja kansallisesti	6
1.1 Komission työpaperi strategisen kehittämistoiminnan tueksi	8
1.2 Suomen kansallinen kaupunkipolitiikka ja kaupunkikehittäminen	8
2. EU-rahoitusvälineiden toimintamekaniikka ja rakenne	11
2.1 Monivuotinen rahoituskehys ja rahoituskausi 2021–2027	11
2.2 Rahoitusohjelmien luokittelu	11
2.3 Kaupunkikehitykseen soveltuvien EU-rahoitusvälineiden ohjelmarakenne	13
3. Kaupungeille kestävän kaupunkikehityksen edistämiseen käytettävissä olevan kansainvälisen EU-rahoituksen nykytila kansallisesti tarkasteltuna	16
4. Verkostot ja foorumit	19
4.1 Yhteisen tekemisen ja jakamisen foorumit	19
4.2 Kansalliset toimijat	23
5. Esimerkkejä rahoitustietoa ja kapasiteetin nostoa täydentävistä resursseista	25
6. Kestävän kaupunkikehittämisen teema-aihioihin soveltuvat rahoitusvälineet	26
6.1 Avautuvia hakuja, tilanne 02/2023	28
6.2 Menneet ja tulevat rahavirrat	30
7. Toimenpide-ehdotukset	35
7.1 Kansallinen taso	35
7.2 Kaupungit ja kunnat	36
Liite 1: Rahoituskortit	37
Lähdeluettelo	49

Esipuhe

Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitteena on sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta, ja tämän tavoitteen saavuttamisessa kaupungit ovat keskeisessä roolissa. Hallitus on muun muassa asettanut tavoitteen Suomen hiilineutraaliudesta vuoteen 2035 mennessä ja säätänyt tavoitteen varmistamiseksi uuden ilmastolain. Kestävä kaupunkikehitys on kuitenkin ilmastonmuutosta laajempi kysymys. Ympäristöministeriön uudistettu strategia tavoittelee parempaa ympäristöä tuleville sukupolville painottaen kolmea teemaa: ekologinen kestävyyskriisi, vihreän siirtymän johtaminen ja hyvinvointia tukevat elinympäristöt.

Kaupunkien merkitys korostuu kestäväen elämäntavan mahdollistamisessa erityisesti niukkenevien resurssien ajassa. Kansallinen kaupunkistrategia 2020–2030 on valtioneuvoston ja kaupunkien yhteinen näkemys sosiaalisesti kestävien, ilmastoviisaiden ja elinvoimaisten kaupunkien merkityksestä. Strategian mukaisesti on valtion ja kuntien yhteistyönä tuettu muun muassa kuntien ilmasto- ja kiertotaloustyötä, asukkaiden hyvinvointia ja kaupunkien elinvoimaa. Valtio on tukenut kaupunkien kestäväen kehityksen työtä niin lainsäädännön, sopimuksellisen yhteistyön ja rahoituksen kuin kumppanuusohjelmienkin kautta.

Kansalliset toimet eivät kuitenkaan riitä kestävyystavoitteiden saavuttamiseksi vaan on hahmotettava ja strategisesti kehitettävä myös kansainvälistä yhteistyötä Suomen tavoitteista käsin. Tämä esiselvitys on tilattu tarpeeseen koota yhteen ja hahmottaa kestäväen kaupunkikehityksen EU-rahoituksen kokonaispelikenttää strategisesti sekä tunnistaa rahoituksen tehokkaamman ja tavoitteellisemmän hyödyntämisen mahdollisuudet. Esiselvitys tuo osaltaan myös koottua tietopohjaa kaupunkien EU-rahoituksen hyödyntämiselle, esimerkiksi suomalaisille EU:n hiilineutraaleille ja älykkäille missiokaupungeille sekä muuhun kaupunkien ympäristöllisen ja sosiaalisen kestävyuden edistämiseen.

Esiselvityksen on toteuttanut PDGE Project Development Group Europe. Selvityksen toimeksiantajana on toiminut ympäristöministeriö ja työn on rahoittanut ympäristöministeriön koordinoima Kestävä kaupunki-ohjelma. Kiitämme työn toteuttajaa sekä haastatteluihin ja raportin kommentointiin osallistuneita.

Helsingissä 7.3.2023
Niina Nousjärvi ja
Virve Hokkanen,
ympäristöministeriö

Johdanto

Tämä dokumentti on ympäristöministeriölle toteutettu esiselvitys kestävän kaupunkikehityksen kansainvälisten rahoitus- ja yhteistyömahdollisuuksien tehokkaammasta hyödyntämisestä.

Esiselvityksessä hahmotetaan kestävän kaupunkikehityksen kansainvälisen rahoituksen ja yhteistyön kokonaispelikenttää: käytettävissä olevia rahoitusmahdollisuuksia sekä rahoituksen käytettävyyttä mahdollistavia verkostoja ja foorumeita. Jotta kuvattavat rahoitus- ja yhteistyömahdollisuudet eivät jäisi irralleen toiminnan kontekstista, esiselvityksessä taustoitetaan toimintakenttää ja politiikkoja sekä kiinnitetään kansainvälisen potentiaalin kytkentöjä ja rajapintoja kansallisesti myönnettävään rahoitukseen ja verkostoihin.

Sisällössä katselmoidaan nykytilaa ja esitetään toimenpiteitä, joilla relevantit kansainväliset rahoitus- ja yhteistyömahdollisuudet voidaan jatkossa kytkeä vahvemmin kansalliseen kestävän kaupunkikehityksen rahoitukseen, ja joilla tuetaan tunnistettujen rahoituslähteiden ja kehittämisfoorumeiden tehokkaampaa hyödyntämistä kaupungeissa ja kunnissa. Lisäksi esitetään rahoitusvälineiden saavutettavuuden ja käytön koordinoitua, yhteensovittamista ja käytön vaikuttavuutta tukevia toimenpiteitä.

Rahoitusvälineiden tarkastelun teemana tässä esiselvityksessä on kestävä kaupunkikehitys - erityisesti oikeudenmukainen kestävä vihreä siirtymä, hiilinegatiivisuus, kaupunkien viherympäristöt, kestävän elämäntavan edistäminen, rakennettu ympäristö ja kaupunkien sosiaalinen kestävyys. Rahoitusvälineiden osalta tämä esiselvitys rajattiin EU:n kansainvälisiin ohjelmiin sekä relevantteihin pohjoismaisiin rahoitusmahdollisuuksiin. Suomen rakennerahasto-ohjelman Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 toteutus kohdentaa voimakkaasti resursseja kaupunkikehitykseen ja kehitystä kapasitoivien kumppanuuksien ja verkostojen rakentamiseen kaupungeissa ja kunnissa, minkä vuoksi sisällössä rakennetaan synergiakytkentää komission 2014 /2022 suosituksen mukaisesti rakennerahastojen, alueiden välisten ja EU:n keskitettyjen ohjelmien välille.

Esiselvityksen luvussa 1 kuvataan kaupunkien kehittämisen nykytilannetta EU-ohjelmissa ja kansallisesti.

Luvussa 2 käsitellään EU-rahoitusvälineiden toimintamekaniikkaa ja rakennetta, ja erityisesti rahoituskautta 2021-2027.

Luvussa 3 kerrotaan kaupungeille kestävän kaupunkikehityksen edistämiseen käytettävissä olevan kansainvälisen EU-rahoituksen nykytilasta, painopisteenä kansallisen tason tarkastelu.

Luvussa 4 esitellään foorumeita ja verkostoja, jotka tarjoavat EU-maille monipuolisia toiminta- ja rahoitusmahdollisuuksia. Lisäksi esitellään kansallisia toimijoita, jotka tahoillaan edistävät Suomen osallisuutta EU-mahdollisuuksiin.

Luvussa 5 nostetaan esiin esimerkkejä rahoitustietoa ja kapasiteetin nostoa täydentävistä resursseista.

Luvussa 6 esitellään aiemmin esiselvityksessä kuvattuihin kestävän kaupunkikehityksen teema-aiheisiin soveltuvia rahoitusvälineitä. Lukua täydentävät avautuvia hankehakuja esittelevät taulukot, jotka auttavat hahmottamaan kansainvälisen EU-rahoituksen kenttää.

Alaluvussa 6.1 avataan EU-rahoituslähteitä. Taulukoihin on liitetty esimerkkeinä potentiaalisia rahoitushakua aikatauluineen. Alaluku 6.2 taas listaa rahoituslähteiden menneitä ja tulevia rahavirtoja.

Luku 7 päättää esiselvityksen. Siinä tarjotaan toimenpide-ehdotuksia, joiden avulla kaupungit Suomessa voisivat hyötyä tehokkaammin kestävästä kaupunkikehityksen kansainvälisistä rahoitus- ja yhteistyömahdollisuuksista.

Liitteistä löytyy kansainvälisiä rahoitusvälineitä esittelevät rahoituskortit, joissa on kerrottu selkeällä tavalla muun muassa rahoitettavien hankkeiden koosta, kokonaisbudjetista ja hankkeiden aihepiireistä.

Selvityksen tietolähteinä on käytetty sähköisiä aineistoja, joita on täydennetty strukturoiduilla teema-haastatteluilla. Lisäksi selvityksen toteuttaja on käyttänyt sisällön laatimisen tukena omaa yli kahdenkymmenen vuoden kokemustaan kansainvälisten EU-rahoitteisten rahoitusohjelmien käytettävyydestä, käytettävyyden edellyttämästä tietotaidosta ja käytettävyyttä tukevista rakenteista.

1. Kaupunkien kehittäminen EU-ohjelmissa ja kansallisesti

Jäsenmaat ja EU:n komissio ovat vahvistaneet kaupunkipolitiikkaa käynnistämällä EU:n Kaupunkia-gendan toteutuksen vuonna 2016. EU:n kaupunkiagenda tiivistää jäsenmaiden, komission ja kaupunkien ja muiden toimijoiden yhteistä työtä kaupunkien kehittämiseksi. Kaupunkiagenda tuo toimijat yhteen kehittämään ideoita ja tapoja, joilla EU:n säädöksiä ja politiikkoja sekä rahoitusvälineitä voidaan kehittää vastaamaan paremmin kaupunkien haasteisiin ja tehostaa osaamisen vaihtoa valituissa kaupunkikehi-tyksen teemoissa. Suomalaisia kumppaneita (kaupunkeja tai ministeriöitä) on mukana useissa teema-kumppanuuksissa. Suomalaisen kumppanien verkottamisesta ja Kaupunkiagendan kansallisesta tiedon levittämisestä vastaa työ- ja elinkeinoministeriö yhdessä ympäristöministeriön kanssa.

Komissio tukee kaupunkikehitystä ja sitä tukevia teemoja, kuten kestävä kaupunkikehittäminen koheesiopolitiikassa, kaupunkien verkostoituminen ja osaamisen vaihto, innovatiivisen kaupunkikehi-tyksen tukeminen ja kaupunkitutkimuksen ja -tiedon vahvistaminen seuraavilla aloitteilla:

Kaupunkikehitystä ja siihen Euroopan unionin rahoitusohjelmista allokoitavaa resursointia ohjaa vahvasti Euroopan vihreän kehityksen ohjelma (European Green Deal). Se on EU:n uusi kasvustrategia, joka keskittyy ilmastoneutraaliuden saavuttamiseen ja kiertotalouteen siirtymiseen. Strategia pohjau-tuu jo olemassa olevaan ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaan, jota tehostetaan ja laajennetaan strategian puitteissa. Euroopan vihreän kehityksen ohjelmalla on neljä päätavoitetta:

- Ilmastoneutraaliuden saavuttaminen vuoteen 2050 mennessä
- Resurssien käytön tehostaminen siirtymällä kiertotalouteen
- Euroopan luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen
- Oikeudenmukaisen siirtymän takaaminen

Ohjelma on määrittänyt, että tavoitteet tullaan saavuttamaan

- Muuttamalla energia-ala hiilivapaaksi
- Investoimalla ympäristöystävälliseen teknologiaan ja innovointiin
- Ohjaamalla varoja oikeudenmukaisesti
- Ottamalla käyttöön puhtaampia ja parempia liikennemuotoja
- Parantamalla rakennusten energiatehokkuutta.

Euroopan komissio tukee jäsenmaita ilmastotoimien vihreää siirtymää edistävien uudistusten suun-nittelussa ja toteutuksessa ja tähän liittyy kiinteästi myös EU-rahoituslähteiden tuki vihreälle siirty-mälle. Käytännössä tämä tarkoittaa olemassa olevien rahoituslähteiden ohjelmointia vihreää siirtymää tukeviksi sekä vihreän siirtymän tukemista rahoituslähteitä koordinoimalla ja rakentamalla synergioita rahoituslähteiden eri päätöksentekorakenteiden välillä kansallisesti ja EU-tasolla.

EU:n kaupunkikehitystä kapasitoidi URBACT-ohjelma, jolla levitetään kaupunkien kehittämisen hyviä kokemuksia, lisätään kaupunkien keskinäistä oppimista, vahvistetaan kaupunkien kehittämisosaa-mista ja mahdollistetaan osallistumista eurooppalaisten kaupunkien verkostoihin. Eurooppalainen

kaupunkialoite (European Urban Initiative) tukee eurooppalaisten kaupunkien kokeilu- ja kehittämistoimintaa uudenlaisten ratkaisujen löytämiseksi kaupunkikehityksen haasteisiin. EU:n Kestävän kaupunkikehittämisen rahoituksella vahvistetaan Suomessa kaupunkien laaja-alaista innovaatiotoimintaa tukemalla kaupunkien ekosysteemisopimuksia. Toimenpiteet jakaantuvat sisällöllisesti vihreään siirtymään, digitalisaatioon sekä hyvinvointiin ja terveyteen.

Älykkäät kaupungit (Smart Cities)

Älykäs kaupunki on sateenvarjokäsite, jolla kuvataan kaupunkien innovatiivista kehitystä ja pyrkimystä kehittää kaupunkien infrastruktuuria ja palveluita. Tavoitteena on ihmisten elämänlaadun ja ympäristön kuormituksen vähentäminen innovatiivisesti informaatio- ja kommunikaatioteknologiaa hyödyntäen. Älykkäissä kaupungeissa korostetaan myös yhteiskehittämistä: suunnitteluun ja rakentamiseen halutaan mukaan monenlaisia toimijoita kuten julkinen ja kolmas sektori, erikokoisia yrityksiä, tutkimuslaitoksia, rahoittajia ja kaupunkilaisia.

Älykkäitä kaupunkeja ja yhteisöjä tuetaan erilaisin EU:n välinein. Muun muassa Euroopan rakenne- ja investointirahastojen, Horisontti (Horizon)-ohjelman ja älykkäitä kaupunkeja ja yhteisöjä koskevan eurooppalaisen innovaatiokumppanuuden (EIP-SCC) kautta politiikan aloja yhdistävät tekniset ratkaisut auttavat kaupunkeja vähentämään ympäristökuormitustaan ja parantamaan asukkaidensa elämää.

Kaupunginjohtajien energia- ja ilmastopimus (Covenant of Mayors)

Kaupunginjohtajien energia- ja ilmastopimus on vuodesta 2008 lähtien tuonut yhteen alue- ja paikallisviranomaisia, jotka ovat vapaaehtoisesti sitoutuneet täyttämään EU:n ilmasto- ja energiavoitteen omalla alueellaan.

Covenant of Mayors

Covenant of Mayors on Euroopan komission ilmasto- ja energiasitoumus paikallistason toimijoille, joka sai alkunsa Euroopan Unionin energiakomissaarin aloitteesta vuonna 2008. Sitoumuksen tarkoituksena on korostaa kaupunkien mahdollisuuksia hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä, sillä kaupungit tuottavat 80 % kaikista Euroopan kasvihuonepäästöistä.

Kaupungit sitoutuvat vähintään 40 % päästövähennyksiin vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteiden saavuttamisessa energiansäästöön ja uusiutuvan energian käyttöön liittyvillä ratkaisuilla on tärkeä rooli. Sitoumuksessa on mukana myös ilmastonmuutokseen sopeutuminen.

Kaupungit laativat Kestävän energiankäytön toimenpideohjelman (Sustainable Energy Action Plan, SEAP), jossa esitetään keinot päästövähennystavoitteen saavuttamiseksi sekä päästöinventaario kaupungin lähtötilanteesta. Toimenpideohjelmassa on määritelty muun muassa kunkin toimenpiteen toteutuksen aikataulu, vastuutaho, vaikutus hiilidioksidipäästöihin sekä toimenpiteen arvioidut toteutuskustannukset ja resurssitarve.

Paikallishallinnon yhteistyöorganisaatiot, kuten maakuntaliitot sekä energiatoimistot, voivat myös allekirjoittaa sitoumuksen ja ryhtyä alueellisiksi tukioorganisaatioiksi. Näiden odotetaan tarjoavan tukea kunnille tarjoamalla tietoa, työkaluja ja kontakteja ilmasto- sekä energiakysymyksissä.

Sitoumuksen tavoitteiden toteutumista seuraa Covenant of Mayors Office, jossa jokaisella kaupungilla on nimetty yhteyshenkilö. Tukioorganisaatioina Suomessa toimivat Kuntaliitto ja kaupunginjohtajien ilmastoverkosto.

1.1 Komission työpaperi strategisen kehittämistoiminnan tueksi

Yllä kuvatun politiikkojen, aloitteiden, ohjelmien, toimintarakenteiden ja rahoitusvälineiden kokonaisuuden strategisen kehittämistoiminnan tueksi on Euroopan komissio heinäkuussa 2014 julkaissut työpaperin *Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union Programmes* https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_23/SR_H2020_and_ESL_Funds_EN.pdf, päivitys 2022, jolla se pyrkii aiemmin mainitusti ohjeistamaan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimiin liittyvien strategioiden laadinnasta ja toimeenpanosta vastuussa olevia organisaatioita ja viranomaisia.

Tausta synergioiden tarpeelle nousee pienenevistä julkisista budjeteista ja kasvavasta globaalista kilpailusta, jotka pakottavat puuttumaan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimien päällekkäisyyteen ja strategisen koordinoinnin puutteeseen. Ohjeistus sisältää selitykset säännöspohjasta ja perusperiaatteista EU:n rakenne- ja investointi- sekä Horisontti (Horizon) -ohjelman ja muiden erillisrahastojen yhdistämisen ja synergiaetujen saavuttamisen mahdollistamiseksi.

Tämän lisäksi komissio antaa toimijoille kohdistettuja suosituksia ja ohjelmakohtaisia esimerkkejä mahdollisista yhdistämiskenaarioista. Erityisesti halutaan kannustaa synergioiden hyödyntämiseen strategisissa toimissa, joissa perustana ovat muun muassa alueen älykkään erikoistumisen tavoitteet ja niitä tukevat hankkeet ja aloitteet.

Suosituksia tulisi lähteä rohkeasti viemään käytäntöön alueilla - synergioilla on mahdollista vahvistaa rahoitettavien toimien strategisuutta, relevanssia ja vaikuttavuutta, sekä edistää tehokkuutta innovaatioekosysteemien kehittämisessä ja toimien koordinoinnissa.

1.2 Suomen kansallinen kaupunkipolitiikka ja kaupunkikehittäminen

Suomessa ministeriöiden kaupunkipoliittisia toimia koordinoi ja kehittää vuonna 2020 asetettu kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmä. Ryhmän puheenjohtajana toimii elinkeinoministeri ja varapuheenjohtajana ympäristö- ja ilmastoministeri. Yhteistyöryhmän tavoitteena on vahvistaa valtion, kaupunkien ja kaupunkiseutujen kumppanuutta, edistää kaupunkiseutujen uudistumis- ja kilpailukykyä, sosiaalista kestävyyttä ja kykyä vastata ilmastonmuutoksen haasteisiin sekä kehittää kaupunkiympäristöjä.

Kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän tehtäviin kuuluu edistää hallitusohjelman ja valtioneuvoston aluekehittämissääntöjen kaupunkipoliittisten linjausten toteutumista. Lisäksi tehtävänä on koordinoita ministeriöiden kaupunkipoliittisia toimenpiteitä ja kehittää valtion ja kaupunkiseutujen välisiä yhteistyömuotoja ja sopimusmenettelyjä. Yhteistyöryhmä edistää myös kaupunkiseutujen kansallista ja kansainvälistä verkostoitumista ja kokemusten vaihtoa.

Lisäksi metropolipolitiikalle on oma yhteistyöryhmänsä, joka on asetettu vuonna 2020, ja sen koordinoinnista vastaa ympäristöministeriö. Ryhmän puheenjohtajana toimii ympäristö- ja ilmastoministeri. Metropolipolitiikan avulla pyritään ratkaisemaan Helsingin seutuun liittyviä erityiskysymyksiä, jotka vahvistavat koko Suomen kilpailukykyä. Sen tavoitteena on tiivistää valtion ja metropolialueen yhteistyötä ja politiikan koordinaatiota asioissa, jotka tukevat metropolialueen kasvua, työllisyyttä, kestäväää kehitystä, globaalaa kilpailukykyä ja alueen erityishaasteiden ratkaisua. Ryhmä edistää metropolialuetta koskevien hallitusohjelman linjausten toteuttamista.

Kaupunki- ja metropolipolitiikan yhteistyöryhmillä on omat sihteeristöt ja lisäksi seutukaupunkisihteeristö. Kaupunkien kehittämiseen vaikuttaa myös ilmasto- ja energiapoliittinen ministeriryhmä.

Kansallinen kaupunkistrategia 2020–2030 on valtioneuvoston ja kaupunkien yhteinen näkemys sosiaalisesti kestävien, ilmastoviisaiden ja elinvoimaisten kaupunkien merkityksestä. Strategian ovat kirjoittaneet kaupungit ja valtio yhdessä. Kaupunkistrategia on kumppanuuden strategia kaupunkien ja valtion välillä. Kaupunkien kanssa yhteistyöhön vaikuttavat myös muut kansalliset strategiat ja linjaukset: Aluekehittämispäätökset 2020–2030, Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, Asuntopoliittinen kehittämissuunnitelma 2021–2028, Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma 2021–2023, Energia- ja ilmastostrategia 2035 ja Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma KAISU 2035.

Kansallista kaupunkikehittämistyötä tehdään myös ohjelmatyön avulla, joita on tällä hallituskaudella ollut Kestävä kaupunki -ohjelma 2019–2023, Seutukaupunkiohjelma 2020–2022, Lähiöohjelma 2020–2022, Puurakentamisen ohjelma 2016–2023, Yhteistyöohjelma asunnottomuuden puolittamiseksi 2020–2022, Kiertotalousohjelma 2021–2035, Kuntien ilmastoratkaisut 2018–2023 ja Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma 2021–2023.

Kestävä kaupunki -ohjelma vauhdittaa kaupunkien ja kuntien ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitystä ja vahvistaa kaupunkien ja valtion yhteistyötä. Toiminnassa ratkotaan yhteisiä kestävyysasteita, testataan uusia käytännön ratkaisuja, vahvistetaan kestävyysstrategia johtamista ja skaalataan hyviä käytäntöjä. Ohjelma toteuttaa osaltaan YK:n kaupunkikehitysohjelman ja Agenda 2030 kestävä kehityksen (SDG) tavoitteita.

Kuntien ilmastoratkaisut -ohjelma vauhdittaa ja rahoittaa paikallista ja alueellista ilmastotyötä tukemalla kansallisen tason ratkaisuja. Ohjelman tärkeimpiä tehtäviä ovat kuntien ja alueiden ilmastotyön edistäminen ja vauhdittaminen, paikallisten ja alueellisten ilmastoratkaisujen rahoitus, kansallisten ilmastotyökalujen ja -toimintamallien rahoittaminen ja levittäminen sekä valtion ja kuntien välisen tiedonkulun ja yhteistyön parantaminen ja voimistaminen.

Lähiöohjelma tukee Suomen suurimpien kaupunkien lähiöiden kehittämistä. Tavoitteena oli saada asuinalueille myönteistä kehitystä ja pitkäjänteisiä poikkialueellisia toimia, joilla voidaan ehkäistä asuinalueiden eriytymistä (segregaatiota), lisätä asukkaiden hyvinvointia ja osallisuutta, edistää asuinalueiden elinvoimaisuutta sekä turvata palveluiden ja asumisen hyvä taso. Ohjelma tukee myös tutkimushankkeita, jotka tuottivat tietoa lähiöiden tilasta ja kehityksestä.

Asunnottomuusohjelman tavoitteina oli lisätä kohtuuhintaisten ja valtion tukemien asuntojen tarjontaa asunnottomille, vahvistaa asunnottomuustyötä kuntien peruspalveluissa, parantaa asumisneuvonnan saatavuutta ja vakiinnuttaa asunnottomuuden parissa toimivien yhteistyö.

Kiertotalouden strateginen ohjelma luo kiertotaloudesta talouden uutta perustaa ja vahvistaa Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä. Ohjelmassa edistetään mm. kiertotalouden kannusteita ja markkinoita sekä kiertotalouden innovaatioita, digitalisaatiota ja osaamista. Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma, eli KIRAilmasto-ohjelma, tarjoaa yrityksille, kunnille ja muille toimijoille tukea rakennetun ympäristön vihreää siirtymää edistäviin hankkeisiin. Ohjelma toteuttaa Suomen kestävä kasvun ohjelmaa, ja sen rahoitus on peräisin EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä (Recovery and Resilience Facility, RRF).

Lisäksi sopimuksellinen yhteistyö on keskeinen osa kaupunkipolitiikan toteuttamista. Sopimuksia ovat muun muassa Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukset (MAL), Ekosysteemisopimukset ja erilaiset Green Dealit. Lisäksi uutena on tulossa EU:n älykkäät ja ilmastoneutraalit missiokaupungit ja niiden kanssa tehtävät ilmastopimukset.

Suomen kaupunkiverkkoon kuuluu monipuolisesti erilaisia kaupunkiseutuja metropolialueesta seutukaupunkeihin. Monimuotoinen kaupunkipolitiikka huomioi haasteiltaan ja kehitysedellytyksiltään eroavat kaupungit osana monikeskuksista kaupunkijärjestelmää. Kaupunkien ja kaupunkiseutujen rooli kansallisina talouden, elinvoiman ja ilmastotoimien vetureina kytkeytyy tiiviisti innovaatioiden syntymiseen ja talouden uudistumiseen. Erityinen rooli kaupungeilla on vihreän siirtymän, kiertotalouden ja uudenlaisten osaamiskeskittymien ja innovaatiotoiminnan ekosysteemien edistämässä.

Ekosysteemisopimukset perustuvat kaupunkiseutujen paikallisiin vahvuuksiin sekä laajoihin ajankoh-
taisiin teemoihin, joita ovat vähähiilisyys, digitaalinen teknologia sekä hyvinvointi ja terveys. Sopi-
musten sisällöistä on johdettu kaupunkien yhteinen kestävä kaupunkikehittämisen strategia, jota
hankkeiden on noudatettava. Ekosysteemisopimukset on solmittu pääkaupunkiseudun sekä muiden
yliopistokaupunkien ja yliopistokeskuskaupunkien kanssa. Mukana ovat Helsinki, Espoo, Vantaa, Tam-
pere, Turku, Oulu, Rovaniemi, Vaasa, Joensuu, Kuopio, Jyväskylä, Lappeenranta, Lahti, Pori, Seinäjoki,
Mikkeli, Kajaani ja Kokkola.

Kaupunkien isot tulevaisuusinvestoinnit ja hankinnat voidaan sopimuksilla valjastaa entistä tehok-
kaammin innovaatiotoimintaan. Samalla kootaan tutkimusta ja sitä hyödyntäviä verkostoja isommiksi
osaamiskeskittymiksi, joissa eri toimijat täydentävät toisiaan. Sopimuskaupungeille yhteistä on, että
niiden kehitys perustuu yliopistovetoiseen korkeaan osaamiseen ja sen hyödyntämiseen. Toimintaa
toteutetaan Innovoivat kaupungit ja yhteisöt -nimellä.

EU, valtio ja kaupungit rahoittavat yhdessä ekosysteemisopimusten toteuttamista. Hankkeille suun-
nataan EU:n kestävä kaupunkikehittämisen rahoitusta Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -oh-
jelmasta (EAKR ja soveltuvin osin ESR+ ja JTF). Rahoituksessa keskeisessä osassa ovat ohjelman
EAKR-varat, joista kahdeksan prosenttia käytetään kestävä kaupunkikehittämisen toimiin. Ekosys-
teemikaupungit päättävät rahoitettavista hankkeista.

Ekosysteemikaupunkien Innovoivat kaupungit ja yhteisöt -toimintaa koordinoi Pirkanmaan liitto, joka
sopii yhtenäisistä rahoitusmenettelyistä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa ja vastaa ekosysteemikaupunkien kestävä kaupunkikehittämisen työn kansallisesta ja kansainvälisestä näkyvyydestä. Kansallinen ohjausryhmä seuraa, ohjaa ja koordinoi Innovoivat kaupungit ja yhteisöt -kokonaisuuden sekä valtakunnallisen Innovaatio- ja osaamisverkostot -teeman toimeenpanoa. Innovaatio- ja osaamisverkostoa koordinoi Etelä-Savon ELY-keskus.

Maakuntaliitot vastaavat EU:n rakennerahasto-ohjelmista ja niiden täytäntöönpanosta. Kaupunki-
kehityksen näkökulmasta rakennerahasto-ohjelmien kautta kanavoitua rahoitusta on laajuudeltaan
merkittävä kaupungeille ja kunnille saavutettavissa oleva kehittämisresurssi. Kunnat ja kaupungit
ovat keskeisiä toimijoita sekä älykkään erikoistumisen strategioiden valmistelussa että niiden toteu-
tuksessa. Strategioiden toteutuksen uudet toimintamallit voivat edesauttaa alueiden toimijoiden
kytkeytymistä kansallisiin ja kansainvälisiin rahoitusmahdollisuuksiin. Älykkään erikoistumisen strate-
gioiden toimeenpanossa merkittävässä roolissa on maakunnilla käytettävissä oleva EAKR-rahoitus.

2. EU-rahoitusvälineiden toimintamekaniikka ja rakenne

2.1 Monivuotinen rahoituskehys ja rahoituskausi 2021–2027

EU:n pitkän aikavälin budjettia kuvataan monivuotisella rahoituskehyksellä (MRK, yleiskieleen on kuitenkin juurtunut vahvasti englanninkielinen termi Multiannual Financial Framework, MFF), jossa asetetaan EU:n menojen enimmäismäärät yhteensä ja alakohtaisesti seitsemälle vuodelle. Jokaiselle vuodelle on määritelty enimmäismenot eli menokatot, joiden avulla hallitaan EU:n budjetin kokonaisu-määrää ja suojellaan eri toiminta-alueille osoitettuja rahamääriä, jotka vastaavat EU:n pitkän aikavälin prioriteetteja. MFF:n avulla voidaan kohdistaa EU:n menoja poliittisten tavoitteiden mukaan, varmis-taa budjettikuri, helpottaa vuosibudjetin hyväksymistä ja lisätä EU:n varainhoidon ennustettavuutta. EU:n menot jaetaan laajoihin luokkiin eli otsakkeisiin, jotka vastaavat EU:n tavoitteita ja toimin-ta-aloja. Valitut prioriteetit määrittelevät niiden toteuttamiseksi käytössä olevat rahoitusvälineet. Euroopan unionin rahoitusohjelmat ovat tärkeitä ohjelmien toimeenpanon välineitä, ja sekä kansallisesti että komissiosta suoraan rahoitusta myöntävien rahoitusvälineiden tulisi toimia synergiassa.

Ilmasto- ja kestävyyskysymykset sisällytetään kaikkiin EU:n ohjelmiin ja yleisenä tavoitteena on, että 30 prosenttia kaikista EU:n menoista edistäisi ilmastotavoitteita. Myös digitalisaatio on prioriteet-tina kaikissa ohjelmissa, minkä lisäksi 20% elpymis- ja palautumistukivälineestä on korvamerkitty digitalisaatioon. Uudella rahoituskaudella korostuvat erityisesti kaksoissiirtymän (Euroopan vihreän kehityksen ohjelma ja digitaalinen siirtymä) kautta panostukset ilmasto- ja ympäristökysymyksiin sekä digitaalisuuteen. Rahoitusvälineiden avulla pyritään saavuttamaan Pariisin ilmastopimuksen tavoitteet sekä edistämään YK:n kestävä kehityksen tavoitteita, sisältäen teemat kestävä kaupun-kikehitys, oikeudenmukainen kestävä vihreä siirtymä, hiilinegatiivisuus, kaupunkien viherympäristöt, kestävä elämäntavan edistäminen ja rakennettu ympäristö.

2.2 Rahoitusohjelmien luokittelu

Rahoitusohjelmat voidaan luokitella kolmeen pääkategoriaan:

- **EU:n kansallinen ohjelmatyö:** rakenne- ja investointirahastot (tukia myöntävät alueet);
- **Alueellisen yhteistyön ohjelmat:** sisä- ja ulkorajaohjelmat (tukia myöntävät alueet, Euroopan komissio ja ylikansalliset sihteeristöt);
- **EU:n erillisohjelmat:** erillisrahastot (tuet myöntää Euroopan komissio).

EU:n kansallinen ohjelmatyö

EU:n kansallisen ohjelmatyön rahoitus jakautuu alue- ja rakennepolitiikan rahoitukseen sekä yhteisen maatalous- ja maaseutupolitiikan rahoitukseen.

Ohjelmakaudella 2021–2027 Suomen saama rahoitus rakennerahastoista on n. 2,1 miljardia euroa, josta oikeudenmukaisen siirtymän rahaston osuus on 466 miljoonaa euroa. EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastoista saatava rahoitus ja ohjelmien kansallinen julkinen vastinrahoitus nousevat noin 3,3 miljardiin

euroon kuluvalle ohjelmakaudella. Ohjelmakaudella 2014–2020 vastaava kokonaisrahoitus oli n. 2,8 miljardia euroa. Rahoitus tullaan myöntämään hankkeille eri ohjelmien kautta (kansallinen alue- ja rakennepolitiikan ohjelma, Interreg-ohjelmat).

Alueellisen yhteistyön ohjelmat

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmilla (Interreg) tuetaan rajat ylittävää (ns. A-ohjelmat), valtioiden välistä (ns. B-ohjelmat), alueiden välistä (ns. C-ohjelmat) ja merentakaisien alueiden välistä (ns. D-ohjelmat) yhteistyötä EU:n sisä- ja ulkorajoilla. Suomi osallistuu A-, B- ja C-ohjelmien toteuttamiseen. Interreg-ohjelmia osarahoitetaan Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR). Suomen EU-saanto on n. 162,7 M€ ohjelmakaudella 2021–2027.

Rajat ylittävä yhteistyö (A) kohdistuu rajaseutujen kehittämiseen ja integroimiseen

- Valtioiden välinen yhteistyö (B) käsittää laajempia rajat ylittäviä yhteistyöalueita
- Alueiden välinen yhteistyö (C) on koko EU:n kattavaa alueiden välistä yhteistyötä, tiedon vaihtoa ja tutkimusta.

EU:n erillisohjelmat

EU-erillisohjelmiksi kutsutaan rahoitusohjelmia, joissa hankerahoitusta haetaan ja se myönnetään pääsääntöisesti Euroopan komissiosta tai sen alaisista virastoista. Jokaisella ohjelmalla on omat sisällöt, teemat, hakuajat sekä osallistumisvaatimukset.

Erillisohjelmissä hakukäytännöt ja säännöt vaihtelevat. Hankkeiden koko vaihtelee ohjelmasta riippuen muutaman kymmenen tuhannen euron hankkeista useamman miljoonan euron hankkeisiin. EU:n rahoitusosuus hankkeelle vaihtelee ohjelmasta ja hankemuodosta riippuen, mikä merkitsee sitä, että usein organisaatiolla tulee olla myös omarahoitusta hankkeen toteuttamiseen. Omarahoitus tarkoittaa esimerkiksi sitä, että EU-rahoitusosuuden ollessa vaikkapa 85 prosenttia, 15 prosenttia hankekustannuksista jää kunnan itsensä maksettavaksi ja 85 prosenttia kustannuksista kattaa rahoittaja.

Kilpailu erillisohjelmista rahoitettavista hankkeista on kovaa, mikä tekee rahoitettavista hankkeista yleensä korkeatasoisia. Rahoitusta haettaessa on olennaista tunnistaa ensin oman organisaation keskeisimmät kehittämistarpeet. Mitä parempi ymmärrys tarpeista on, sitä helpompaa on lähteä rakentamaan hankkeita ja hakemaan rahoitusta yhdessä kumppaneiden kanssa.

Kustakin ohjelmasta, sen hakukäytännöistä ja hankehakujen aikatauluista löytyy tarkempia tietoja ohjelman omilta nettisivuilta. Hankehakemuksen laatimiselle on yleensä aikaa muutama kuukausi haun aukeamisesta, mutta tietoa ohjelmien tulossa olevista hauista on mahdollista saada esimerkiksi kunkin rahoitusohjelman työohjelmaa lukemalla, jolloin valmistautumisen voi aloittaa jo hyvissä ajoin.

EU:n erillisohjelmissä on tavallista, että hankkeisiin liittyy vaatimuksena kansainvälinen yhteistyö. Rahoitus edellyttää lähes aina useampaa eurooppalaista hankekumppania. Hankekumppaneita kannattaa hakea ensisijaisesti oman kunnan tai sen asiantuntijoiden kansainvälisistä verkostoista. Pitkäjänteyden kansainvälisen yhteistyön kautta on helpompaa rakentaa kestäviä yhteistyösuhteita, jolloin myös hankeyhteistyöstä muodostuu laadukkaampaa ja sujuvampaa.

2.3 Kaupunkikehitykseen soveltuvien EU-rahoitusvälineiden ohjelmarakenne

EU:n erillisohjelmat 2021-2027	Alueiden kautta (liitot, ELY:t) myönnettävät	Osin alueiden, osin komission ja osin ylikansallisten sihteeristöjen kautta myönnettävät
Horizon Europe–Horisontti Eurooppa. ml. missiot, DUT https://www.eurahoitusneuvonta.fi/ohjelmat/horisontti-eurooppa	Euroopan aluekehitysrahasto EAKR https://www.eurahoitusneuvonta.fi/ohjelmat/eakr	Interreg Europe https://www.interregeurope.eu/next-call-for-projects
Digital Europe- Digitaalinen Eurooppa https://www.eurahoitusneuvonta.fi/ohjelmat/digitaalinen-eurooppa	Euroopan sosiaalirahasto (ESR+) https://www.eurahoitusneuvonta.fi/ohjelmat/esr	Interreg Baltic Sea Region https://interreg-baltic.eu/
LIFE https://www.eurahoitusneuvonta.fi/ohjelmat/life-ohjelma	Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto JTF https://www.eurahoitusneuvonta.fi/ohjelmat/jtf	Interreg Central Baltic https://www.turkueuoffice.fi/interreg-central
EU Innovation Fund - EU:n innovaatorahasto https://www.eurahoitusneuvonta.fi/ohjelmat/innovaatorahasto		Interreg Aurora https://www.obotnia.fi/fi/aluekehitys-ja-rahoitus/interreg-aurora-20212027
ERASMUS+ https://www.eurahoitusneuvonta.fi/ohjelmat/erasmusplus		Interreg Northern Periphery and Arctic https://www.lapinliitto.fi/rahoitus/pohjoinen-periferia-ja-arktis/
InvestEU https://investeu.europa.eu/what-investeu-programme/investeu-fund_en		URBACT https://urbact.eu/
		Urban Innovative Actions https://www.uia-initiative.eu/en

EU-rahoitusta myönnetään neljässä eri muodossa: avustuksina, tukina, palkintoina ja lainoina, takauksina ja pääomasijoituksina.

Yllä kuvatuissa ohjelmissa, Invest EU -ohjelmaa lukuun ottamatta rahoitus on pääosin tuki- tai avustusmuotoista osarahoitusta rahoitushakemusten hyväksytyihin kustannuksiin. Kuntien raskaisiin

investointirahoitustarpeisiin ko. rahoituslähteet eivät tuo itsessään ratkaisua. Sen sijaan niillä voidaan toteuttaa investointien toteutettavuuden, rahoitettavuuden ja kestävyuden tueksi kehitystoimia ja kokeiluja ja vahvistaa investointien toteutumisen kestävästi.

EU-rahoitettavien toimien vaikuttavuutta lisääsi niiden tuominen kuntien investointeja rahoittavien instituutioiden, kuten Kuntarahoituksen, rahoituskoreihin useamman rahoituslähteen yhdistelmänä (blended funding portfolio). Lisäksi kunnat voisivat hyötyä yhdistettyjen rahoitusmekanismien (laina/takaus/EU-avustus/) ja rahoitusmallien kehittämisestä kuntien rahoitukseen.

Ohessa tietoruuduissa esiteltynä rahoitusvälineitä, joilla voidaan vastata kestävä kaupunkikehityksen investointityyppeihin rahoitustarpeisiin. Investointien usein edellyttämien tutkimus-, kehitys- ja selvitystoimien (esim. esiselvitykset, soveltuvuustestaukset, teknologiapilotoinnit jne.) osalta on mahdollista hyödyntää tässä selvityksessä esitettyjä EU-rahoitusohjelmia.

EU:n Innovaatorahasto

Innovaatorahasto on konkreettinen työkalu innovatiivisten vähähiilisten investointien rahoitukseen. Myönnettävä rahoitus on avustusmuotoista ja soveltuu kuntien ja kaupunkien hankkeille, hakijana esimerkiksi kunnallinen energiayhtiö.

Innovaatorahasto tarjoaa noin 20 miljardia euroa tukea vuosina 2020–2030 innovatiivisten vähähiilisten teknologioiden kaupallistamiseen, pyrkimyksenä tuoda markkinoille teollisia ratkaisuja, joilla voidaan vähentää hiilipäästöjä ja edistää Euroopan ilmasto- neutraaliustavoitteen saavuttamista.

Tavoite on auttaa yrityksiä investoimaan puhtaaseen energiaan ja teollisuuteen talouskasvun lisäämiseksi ja paikallisten tulevaisuudessakin relevanttien työpaikkojen luomiseksi, sekä vahvistaa Euroopan teknologista johtoasemaa globaalissa mitta-kaavassa.

Tähän pyritään suuren ja pienen mittakaavan projektien hauilla, jotka keskittyvät:

- innovatiivisiin vähähiilisiin teknologioihin ja prosesseihin energiaintensiivisillä teollisuudenaloilla, mukaan lukien tuotteet, joilla voidaan korvata hiili-intensiivisiä tuotteita
- hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen
- hiilensidontaratkaisuihin
- innovatiivisiin uusiutuvan energian ratkaisuihin
- energian varastointiin

Innovaatorahasto keskittyy erittäin innovatiivisiin teknologioihin ja suurin lippulaivahankkeisiin Euroopassa, joiden avulla voidaan saavuttaa huomattavia päästövähennyksiä. Kyse on riskin jakamisesta ensimmäisten laatuaan olevien innovatiivisten hankkeiden toteuttajien kanssa.

Projektien tulee olla riittävän kypsiä suunnittelun, liiketoimintamallin sekä rahoitus- ja oikeudellisen mallin osalta.

Rahaston haut järjestetään kahdelle eri kokoluokalle. Suurten hankkeiden hausta rahoitetaan investointikustannuksiltaan yli 7,5 miljoonan euron hankkeita. Pienten hankkeiden hausta rahoitetaan investointikustannuksiltaan alle 7,5 miljoonan euron hankkeita. Myös pienten hankkeiden haussa voidaan määrittää hankkeille minimi-investointikustannus.

INVEST EU - lainatakauksia

InvestEU-ohjelma on mittava rahoitusohjelma Euroopan talouden tueksi. Se sisältää InvestEU-rahaston, InvestEU-neuvontakeskuksen sekä InvestEU-hankeportaalin. Mittavin aloite näistä on InvestEU-rahasto, minkä tavoitteena on käynnistää 26,2 miljardin budjettitakauksella investointeja Euroopassa 372 miljardin euron arvosta. Ohjelman toteuttavat komission kanssa yhteistyössä Euroopan investointipankkiryhmä, sekä kansalliset rahoituslaitokset. Ohjelman toteuttajina toimivat Euroopan investointipankkiryhmä, Pohjoismaiden investointipankki ja paikalliset välittäjäorganisaatiot ml. Finnvera.

InvestEU:n tavoitteena on luoda yhtenäinen säännöstö eri lähteistä peräisin olevien EU:n rahoitusmuotojen yhdistämiseen- EU-rahoitusvälineiden yhdistäminen eli blending. Rahoitusvälineiden moninaisuus, ajoittaiset päälekkäisyydet ja ongelmat yhteensopivuudessa on todettu aiheuttaneen monimutkaisuutta rahoituksen välittäjien ja saajien näkökulmasta sekä haitanneen eri lähteistä peräisin olevien tukien yhdistämistä, vaikka se olisi hankkeiden toteuttamisen kannalta ollutkin hyödyllistä ja perusteltua. Yhtenäisen säännöstön puutteen vuoksi myös rahoitusvälineiden kelpoisuus- ja raportointisäännöt ovat poikenneet toisistaan.

Kuntarahoituksen vihreä rahoitus

Kuntarahoituksen vihreä rahoitus on suunnattu ilmasto- ja ympäristöystävällisten investointien rahoittamiseen.

Vihreää rahoitusta voi hakea investointihankkeeseen, jossa syntyy selkeitä ja mitattavia hyödyllisiä vaikutuksia ilmastolle ja ympäristölle.

Rahoitettavat hankkeet voivat kuulua johonkin näistä pääkategorioista:

- rakentaminen
- joukkoliikenne
- uusiutuva energia
- vesi- ja jätevesihuolto.

Vihreään rahoitukseen ohjatut varat hankintaan kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta Kuntarahoituksen liikkeeseen laskemilla joukkovelkakirjalainoilla.

Kuntarahoituksen yhteiskunnallisella rahoituksella voidaan rahoittaa investointeja, jotka tuottavat laaja-alaista yhteiskunnallista hyötyä.

Rahoitettavilla hankkeilla on positiivisia vaikutuksia ympäristöönsä ja sen yhteisöön: ne edistävät yhdenvertaisuuden, yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin tai alueen elinvoiman toteuttamista.

Rahoitettavien hankkeiden on kuuluttava johonkin Kuntarahoituksen yhteiskunnallisen rahoituksen viitekehyksen osa-alueista:

- Asuminen
 - Erityisryhmien asunnot
 - Yhteisölliset kohtuuhintaiset vuokra- ja omistusoikeusasunnot
- Hyvinvointi
 - Terveysten ylläpitämiseen ja sairauksien hoitoon liittyvät investointikohteet
 - Sairastumisen ennaltaehkäisyä ja hyvinvoinnin ylläpitoa edistävät investoinnit, kuten kulttuuri- ja liikuntapalveluihin liittyvät investoinnit
- Koulutus
 - Päiväkodit
 - Koulut
 - Koulutuskeskukset ja kampukset

3. Kaupungeille kestävä kaupunkikehityksen edistämiseen käytettävissä olevan kansainvälisen EU-rahoituksen nykytila kansallisesti tarkasteltuna

Esiselvityksen havaintojen mukaan kaupungeille on käytettävissä kestävä kaupunkikehityksen edistämiseen relevantteja ja toimivia EU:n kansainvälisen rahoituksen (keskitetyt ja hajautetut EU-ohjelmat) mahdollisuuksia. Lisäksi on tunnistettu kansallisesti päätettävän rahoituksen kanssa synergisesti eteneviä potentiaalisia strategisia rahoituspolkua.

Tällä hetkellä soveltuvan rahoituksen kokonaiskuva on hakijoille ja käyttäjille jäsentymätön. Rahoitusmahdollisuudet nousevat esiin pääosin yksittäisinä rahoitusohjelmina tai yksittäisinä avautuvina hakuina. Temaattisesti koottu kokonaiskuva, jossa rahoitusmahdollisuudet linkittyisivät toisiinsa, ei avaudu. Kaupunkitoimijoille tämä voi tarkoittaa sitä, että relevantit mahdollisuudet jäävät tunnistamatta tai että liikkeelle lähdetään sellaisella rahoitusvälineellä, joka ei mukaudu kunnolla rahoitustarpeeseen ja hakijan strategisen kehittämisen kokonaisuuteen. Tällä selvityksellä on pyritty avaamaan soveltuvien rahoitusmahdollisuuksien kokonaiskuva kaupunkitoimijoita hyödyttävällä tavalla.

Nykytilassa näkyy dialogin ja koordinoinnin tarve kansallisissa rahoitusohjelmia hallinnoivissa, osarahoittavissa tai/ja ohjelmatiedotuksesta vastaavissa toimijoissa - yhteinen pelikirja puuttuu. Huolimatta Euroopan komission heinäkuussa 2014/ marraskuussa 2022 julkaiseman ja jäsenmaille tiedoksi antaman työpaperin Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_23/SR_H2020_and_ESI_Funds_EN.pdf -suosituksesta, joilla komissio ohjeistaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimiin liittyvien strategioiden laadinnasta ja toimeenpanosta vastuussa olevia organisaatioita ja viranomaisia, hallinnollisesti rahoitusvälineet eivät vielä optimaalisesti seurustele keskenään. Synergia rahoitusvälineiden välillä ei toimi rakenteista ohjattuna siinä määrin kuin se olisi komission suositusten mukaan toimien mahdollista. Synergioiden mahdollistamiseksi on keskeistä avata ja sovittaa yhteen alueellisten ja kansallisen tason toimijoiden rooleja ja tehtäviä.

Älykkään erikoistumisen strategiat ja ekosysteemisopimukset eivät vielä avaudu tehokkaasti kansainvälisten rahoitusten suuntaan. Tämän vuoksi on riskinä, että kansainvälisen kehittämisulottuvuuden puuttuessa älykäs erikoistuminen tuloksineen ja vaikutuksineen jää aluetasolle, jolloin sitä ei kyetä hyödyntämään laajemmin kansallisesti ja kansainvälisesti.

Jotta älykkään erikoistumisen strategioista voidaan muodostaa aidosti vaikuttava työkalu, edellyttää se riittävää integraatiota kansallisten toimenpiteiden kanssa - lisäksi tarvitaan selkeästi viitotetut väylät kansainväliseen EU-rahoitukseen. Tähän ei kuluvalle EU-ohjelmakaudella käytössä ole yhteistä foorumia tai välineitä, vaikkakin maakuntien liitot ovat kehittäneet ylimatekunnallista ja kansainvälistä verkostoitumista osana älykkään erikoistumisen strategioitaan. Jatkossa työn tueksi tarvitaan vahvempaa strategista ja yhteensovittavaa otetta.

Kestävä kehityksen edistäminen on laaja-alaista työtä, jonka ollakseen taloudellisesti tehokasta ja vaikuttavaa tulee olla hallinnolliset sektorirajat ylittävää. Kaupungeissa ja kunnissa työtä tehdään usein siilomaisesti, painottuen esimerkiksi ympäristösektorille. Kapeasti rajautuva informaatio rahoitusmahdollisuuksista voi sektorikohtaisesti siiloutuneen toimintaympäristön kanssa johtaa siihen,

että mahdollisuuden arvo jää näkemättä, koska se ei osu suoraan vastaanottajan omaan sektoriin tai tehtävään. Voi myös käydä niin, että rahoitusväline edellä lähdetään suunnittelemaan kokonaisuuden kannalta epärelevanttejä hankkeita.

Kuntien ensisijaiset rahoitustarpeet kohdistuvat niiden perustehtävän hoitamiseen liittyvään investointityyppiseen toimintaan, johon rahoitustarpeita ja rahoittajia kohtauttavan monirahoittajaportfolion (Kansallinen rahoitus, EU:n rahoitusmuodot, rahoituslaitokset ml. Kuntarahoitus) kautta voitaisiin luoda lisäarvoa. Lisärahoitusta olisi mahdollista saada innovatiivisilla toimilla ja innovatiivisilla hankinnoilla, joita tässä selvityksessä esitellyillä rahoitusvälineillä ensisijaisesti tuetaan.

Tässä selvityksessä tunnistetut rahoitusmahdollisuudet ovat pääosin tuki- ja avustustyyppisiä ja luonteeltaan sellaisia, että ne edellyttävät rahoituksen hakijoilta ja käyttäjiltä innovaatiokykyä. Kyseessä ei ole perustoiminnan ylläpitämisen rahoittaminen sinällään. Parhaimmillaan rahoituksella pystytään katalysoimaan ja tasapainottamaan kestävästä kaupunkikehityksen tavoitteiden saavuttamista – pahimmillaan, ilman toimijoiden omaa strategisen kestävästä kaupunkikehityksen kokonaisuuden hallintaa, valinnat aiheuttavat epätasapainoa ja yksittäisten, kokonaisuudesta irrallisten tavoitteiden ylikorostumista.

Rahoitusmahdollisuuksien potentiaalisten käyttäjien näkökulmasta perustietoa ohjelmista ja avautuvista hauista tuotetaan rahoitusvälinelähtöisesti tai suppeaksi rajatun temaattisen painotuksen kautta useiden tahojen toimesta, kutakuinkin keskenään samansisältöisinä tiedotteina. Työnjakoa ja rooleja yhteisesti kirkastamalla päästäisiin samoilla resursseilla syventäville tasolle rahoitusmahdollisuuksista tiedottamisessa ja toimijoiden hakuprosessien liikekannallepanossa. Rahoitusmahdollisuuksista viestittäessä on ohjelmaston ja avautuvien hakujen perustietojen lisäksi ensiarvoisen tärkeää pystyä avaamaan usein abstrakti rahoitusohjelma ja rahoitushakuteksti niin, että toimijat saavat esimerkkien ja konkreettisten tapauskuvausten kautta realistisen kuvan, minkä tyyppisiä toimia on mahdollisuus tehdä ja mihin rahoitus ei ole tarkoitettu. Esimerkiksi uuden vesilaitoksen rakentamiseen ei löydy rahoitusta, mutta innovatiivisen suunnittelun, teknisten valintojen ja hankintojen kautta voidaan löytää kulma rahoitukselle, joka toimii muun rahoituksen osana. Rahoitusvälineiden tarjoamista mahdollisuuksista viestittäessä on pystyttävä tarjoamaan napakka ja todenmukainen kuvaus hyödyistä, tekemisen laadusta, rahoitusmallista ja työmäärästä, joka mukaan lähtemisestä aiheutuu.

Kansallisen EU-rahoitusneuvontapalvelun kautta tuotettava tieto on varsin pitkälle samaa, jota jaetaan runsaasti eri lähteissä (Brysselin toimistot, Kuntaliiton sivusto jne.). Palvelu rajaa ohjelmatiedotuksesta ja palvelun tuottamasta neuvonnasta pois osin alueiden, osin komission ja osin yli kansallisten sihteeristöjen kautta myönnettävät EU-rahoitusohjelmat, joihin kuuluu merkittäviä kaupunkikehitystä tukevia rahoitusvälineitä.

Pirstaleisen ja yleisluontoisen rahoitustiedon kautta on riskinä, että kaupunkien yleensä suhteellisen niukoilla resursseilla lähdetään oman osaamisalueen ulkopuolelle aikaa ja korkeatasoista osaamista edellyttävään rahoitusvalmisteluun kilpailusta rahoituksesta. Liikkeellelähävaiheessa reality check -puskurina voisi toimia keskitetty, digitaalinen temaattinen hankeaihioiden relevanssin ja valmiusasteen arviointiväline, jota tuetaan neuvonnalla ja ohjauksella. Tämän kytkentä voisi olla esimerkiksi kansallisen EU-rahoituspalvelun yhteydessä. Toimiva benchmark tästä on European Urban Initiatives -aloitteen ylläpitämä [Relevance readiness check](#). "Ei merkittävää haittaa" -periaatetta (Do No Signifi-

cant Harm, DNSH)- ja EU-taksonomian soveltuvuutta kuntien kestävän kehityksen tavoitteiden edistämistä tukevien rahoitusvälineiden tasapainoisen yhteensovittamisen tueksi tulisi selvittää.

Tällä hetkellä ei ole saatavissa koottua ja analysoitua tietoa siitä, mitä kansainvälisiä rahoitusvälineitä kunnissa käytetään kestävän kaupunkikehityksen edistämiseen, mitkä ovat temaattiset ajurit rahoituksen hakemiseen, minkä tyyppisiin rahoitustarpeisiin rahoitusta ensisijaisesti lähdetään hakemaan ja millaisia kokemukset eri rahoituslähteistä rahoitettujen hankkeiden tuloksista ja vaikutukset ovat tai siitä, miten hankkeiden toteutus käytännössä on sujunut.

Rahoituksen käytettävyyden lisääminen edellyttää toimijoiden kapasiteetin vahvistamista: eväitä hakemusten valmistelijoille ja päättäjille, syvennettyä rahoitusvälineosaamista ja realistista ymmärrystä välineiden mahdollisuuksista suhteessa kaupunkien rahoitustarpeisiin, hallinnointi- ja arviointiosaamista sekä kansainvälisissä hankkeissa edellytettävää EU:n PCM Project Cycle Management Methodology -osaamista. Näihin toimiin EU:n rakennerahastorahoitus tarjoaa mahdollisuuden organisoida ja kehittää systemaattisesti rakenteita ja osaamista.

Ekosysteemisopimusten rinnalla, osana Uudistuva ja osaava Suomi -ohjelmaa toteutetaan myös valtakunnallista Innovaatio- ja osaamisverkostot -teemaa, joka osarahoitetaan EAKR-varoin. Valtakunnalliset teemat ovat ministeriöjohtoisesti valmisteltuja kehittämiskokonaisuuksia, joiden toteuttaminen tapahtuu ohjelmassa määritellyn toiminnan puitteissa. Valtakunnallisen innovaatio- ja osaamisverkostot -teeman yhtenä tavoitteena on, että toimijat kykenevät jatkossa hyödyntämään EU:n kilpailtuja rahoitusvälineitä.

Ekosysteemikaupungeista Lappeenranta, Espoo, Helsinki, Lahti, Tampere ja Turku ovat tällä hetkellä mukana myös Horisontti Missiossa "100 ilmastoneutraalia ja älykästä kaupunkia vuoteen 2030 mennessä". Mission Horisontti-rahoituksen lisäksi kaupunkeja tuetaan löytämään kehittämis- ja investointirahoitusta myös muista rahoituslähteistä ja tuetaan näin rahoitusvälineiden yhteensovittamista. Ekosysteemi- ja missiokaupungit voisivat muodostaa nykyistä strategisemmin EU:n kansainvälisten rahoitusvälineiden käytön kärkijoukon, johon systemaattisesti rakennetaan rahoitusvälin-erikoistunutta osaamista, jota voidaan skaalata edelleen muihin kuntakentän toimijoihin.

4. Verkostot ja foorumit

Kansainvälisen rahoituksen useimmiten edellyttämät toimijakonsortiot, kuntien toimintaympäristön muutokset sekä sektorirajat ylittävien kestäväen kaupunkikehityksen haasteiden ratkaiseminen edellyttävät laajapohjaista yhteistyötä, monialaista lähestymistapaa sekä verkottunutta toimintatapaa.

Kaupunkikehityksen ja kansainvälisen rahoituksen verkostot ja foorumit tarjoavat merkittäviä mahdollisuuksia toiminnan kehittämiseksi, yhteisten projektien suunnittelulle ja hyvien käytäntöjen vaihtamiselle. Näissä verkostoissa toimijat voivat oppia toistensa työstä ja soveltaa toisaalla hyviksi havaittuja käytäntöjä omassa toiminnassaan. Verkostojen kautta käynnistyvistä kansainvälisistä hankkeista voidaan saada lisäresursseja kunnassa strategisiksi asetettujen teemojen edistämiseen.

Osallisuus verkostoissa ja foorumeissa tukee myös rahoitusohjelmien seuraamista ja ymmärtämistä yksittäisiä rahoitushakuja syvemmillä. Verkostoon jäseneksi liittyminen ei vielä tuota näitä hyötyjä. Edellytyksenä on aktiivinen, tavoitteinen toiminta ja pitkäjänteisyys. Toisaalta verkosto-osallistuminen voi muodostua resurssisyöpöksi, jos sille ei ole annettu tavoitetta ja määritelty haettavia hyötyjä.

Toimijoiden näkökulmasta tieto tässä selvityksessä tunnistetuista verkostoista ja foorumeista on irrallaan rahoitusmahdollisuuksista - yhtäällä tiedotetaan rahoitusmahdollisuuksista ja toisaalla ko. rahoitusohjelmissa aktiivisesti toimivista verkostoista, joiden kautta esimerkiksi hankekonsortio-kumppaneiden löytäminen mahdollistuu ketterästi. Tietojen saavutettavuus yhdestä paikasta tukisi sekä rahoitusmahdollisuuksien että verkostojen hyödyntämisessä.

4.1 Yhteisen tekemisen ja jakamisen foorumit

Kaupunginjohtajien ilmasto- ja energiasopimus (Covenant of Mayors)

Covenant of Mayors for Climate & Energy tuo yhteen eurooppalaisia paikallis- ja aluetason julkisia toimijoita, jotka ovat sitoutuneet EU:n ilmasto- sekä energiatavoitteiden toteuttamiseen ja raportoivat kehityksestään yhteisen EU-mallin avulla.

<https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/home>

EARLALL-verkosto on eurooppalainen elinikäiseen oppimiseen keskittyvä alue- ja paikallistason toimijoille suunnattu verkosto, joka tarjoaa työryhmien kautta mahdollisuuden alueyhteistyölle sekä kumppanuuksille koulutuksen alalla. EARLALL on aktiivinen hanketoiminnassa ja se järjestää vuosittain erilaisia tapahtumia. EARLALL toimii myös yhteistyössä elinikäisen oppimisen katto-organisaation Life Long Learning Platform (LLLP) kanssa. Hyvä väylä ERASMUS+ -ohjelman tarjoamiin mahdollisuuksiin.

<https://www.earlall.eu/>

ECHAlliance – The European Connected Health Alliance on maailmanlaajuinen terveysteknologian alueellisten ekosysteemien verkosto, joka edistää toimijoiden yhteistyötä ja auttaa löytämään kestäviä ratkaisuja sosiaali- ja terveysaloille

<https://echalliance.com/>

ERA-LEARN on T&I-kumppanuusyhteisön tukialusta, jota rahoitetaan Horisontti 2020:n osana. Hanke on 4-vuotinen aloite (2018-2022), joka on jatkoa edeltäjälleen ERA-LEARN 2020:lle. ERA-LEARN ylläpitää Euroopan komission puolesta tietokantaa kumppanuusaloitteista, niiden ehdotuspyynnöistä ja rahoitetuista hankkeista sekä tarjoaa tutkimuksia ja analyysejä temaattisista klustereista, kansainvälistymisestä ja yhdenmukaistamisesta.

<https://www.era-learn.eu/>

ERNACT-verkostoon (European Regions Network for the Application of Communications Technology) kuuluu eurooppalaisia julkisia alue- ja kaupunkitoimijoita. Verkosto hyödyntää erityisesti digitalisaatioon liittyviä Euroopan unionin rahoitus- ja kehittämismahdollisuuksia, jotka kohdentuvat tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan, liiketoimintaedellytysten parantamiseen ja alueiden kehittämiseen.

<https://www.ernact.eu/>

ERRIN-verkosto eli European Regions Research and Innovation Network on yhteistyöverkosto, joka keskittyy tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaan, -ohjelmiin ja -hankkeisiin alueiden näkökulmasta. ERRIN-verkoston työryhmissä seurataan mm. biotaloutta, digiteknologioita ja koulutusta, ja ne järjestävät työpajoja hankekumppanien löytämiseksi.

<https://errin.eu>

EUROCITIES on eurooppalaisten suurten kaupunkien yhteistyö- ja edunvalvontajärjestö. Siihen kuuluu noin 140 jäsenkaupunkia ja 45 kumppanikaupunkia. Järjestö on aktiivinen kaupunkipoliittinen edunvalvoja, joka pyrkii nostamaan esiin kaupunkien asemaa eurooppalaisessa päätöksenteossa. Turuku, Espoo, Helsinki, Oulu, Tampere ja Vantaa.

<https://eurocities.eu/>

ICLEI - Local governments for Sustainability on globaali kaupunkien ja alueiden kestävästä kehityksestä tukeva verkosto, jonka jäsenenä 1 750 paikallis- ja aluehallintoa. ICLEI auttaa jäseniään mm. vähähiilisyden edistämässä, luonnon monimuotoisuuden suojelussa, resurssien tehokkaassa käytössä sekä älykkään infrastruktuurin ja vihreän talouden edistämässä. ICLEI:n jäsenet ja asiantuntijaryhmä tekevät yhteistyötä vertaistuen, kumppanuuksien ja valmiuksien kehittämisen avulla.

<https://iclei.org/>

Intelligent Cities Challenge (ICC) on jatkoa vuoden 2018 alussa alkaneelle Euroopan komission Digital Cities Challenge (DCC) -ohjelmalle, joka tukee 41 kaupunkia kehittämään ja toimeenpanemaan strategioita älykkään kasvun edistämiseksi.

<https://www.intelligentcitieschallenge.eu/>

Nordic Smart City Network on pohjoismainen älykaupunkiverkosto, joka yhdistää viisi Pohjoismaata ja tällä hetkellä 20 pohjoismaista kaupunkia. Verkoston jäsenillä on yhteinen tavoite kehittää pohjoismaista tapaa luoda elinkelpoisia ja kestäviä kaupunkeja.

<https://nscn.eu/>

Urban Development Network, Kaupunkialueiden kehittämisverkosto (Urban Development Network) on suunnattu kaupungeille tai kaupunkialueille EU-alueella, kestävien kaupunkikehityksen strategioiden toteuttamisen tueksi. Verkoston kautta arvioidaan, kuinka EU rahoitusta on hyödynnetty EU-alueella sekä tuetaan tiedonvaihtoa kaupunkien välillä. Verkosto toimii myös kaupunkien ja komission välisenä suorana kanavana kestävä kaupunkikehityksen osalta. Verkoston kautta järjestetään muun muassa konferensseja, työpajoja sekä opintomatkoja. Osallistuminen verkostoon on vapaaehtoista. Verkoston toimintaan voi osallistua, mikäli saa rahoitusta EAKR:n kautta kestävä kaupunkikehitystä koskevan osion alta. Kehittämisverkosto toimii Eurooppalaisen kaupunkialoitteen alla ja liittyy siten vahvasti myös EU:n kaupunkiagendaan ja URBACT-ohjelmaan.

https://ec.europa.eu/regional_policy/whats-new/conferences/urban-development-network/agenda_en

European Urban Initiative (EUI) Urban Contact Point

Tulossa oleva Eurooppalaisen Kaupunkialoitteeseen sisältyvä EU:n jäsenmaakohtaisten kaupunkikehittämisen yhdyspisteiden (UCP) verkosto, joka tavoitteena on tarjoamalla neuvontaa vahvistaa kestävä kaupunkikehityksen paikallisen, alueellisten ja kansallisen tason toimijoiden valmiuksia hyödyntää EUI:ssa saatavilla olevia mahdollisuuksia. Yhteyspisteet myös aktivoivat kaupunkien EUI-ohjelmaan ja muihin EU:n kaupunkikehittämisen instrumentteihin osallistumista räätälöidysti. Tavoitteena on lisätä kaupunkien osaamista ja kyvykkyyttä kestävässä kaupunkikehityksessä.

Brysselissä toimivat aluetoimistot

Suomalaiset aluetoimistot Brysselissä tiedottavat EU-asioista ja rahoitusohjelmista sekä edistävät alueidensa toimijoiden näkyvyyttä Euroopan unionissa.

Aluetoimistot Brysselissä:

- Suomen Kuntaliiton Brysselin toimisto
- Helsinki EU Office
- Turun ja Varsinais-Suomen Eurooppa-toimisto
- Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimisto
- Länsi-Suomen Eurooppa-toimisto
- Tampereen ja Pirkanmaan EU-toimisto
- Häme EU Office

Pohjoismaiset ohjelmat ja rahoitus

Pohjoismaiset ohjelmat ja niistä avautuvat rahoitusmahdollisuudet tarjoavat suomalaisille kaupungeille ja kunnille luontevan väylän kestäväen kaupunkikehityksen teemojen edistämiseen. Pohjoismailla on ollut historiallisesti samankaltainen kaupunkikehitys, ja niiden suunnittelu- ja hallintojärjestelmissä on yhtäläisyyksiä. Samalla maiden välillä ja sisällä on riittävästi eroja, jotta kaupunkialueiden kehittämisessä voitaisiin ottaa oppia muilta. Liikkeellelähtöä helpottavat myös pohjoismaiset ystävyyskunnat, joiden kanssa voidaan sujuvasti lähteä suunnittelemaan yhteisiä hankkeita.

Pohjoismaiden Ministerineuvoston rahoitus

Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoituksen saaminen edellyttää, että hanke luo lisäarvoa Pohjoismaille sekä Ahvenanmaalle, Färsaarille ja Grönlannille. Kaikille hankkeille on yhteistä niiden pohjoismainen hyödyllisyys ja kytkeytyminen Pohjoismaiden ministerineuvoston visioon. Pääosan hankkeista toteuttaa niin sanottu hallintoelin, jolla tarkoitetaan lähinnä Pohjoismaiden valtiollisia organisaatioita. Ne hallinnoivat hanketta tai ohjelmaa Pohjoismaiden ministerineuvoston toimeksiannosta. Joillakin aloilla Pohjoismaiden ministerineuvosto rahoittaa hankkeita suoraan hankehakujen perusteella. Kaikki rahoituspäätökset perustuvat poliittiseen keskusteluun ministerineuvostoissa tai niiden virkamieskomiteoissa. Myöntämispäätökset tehdään ministerineuvostoissa, virkamieskomiteoissa tai hakuohjelmien ja hankehakujen perusteella. Kaikkien rahoitettavien hankkeiden on täytettävä Pohjoismaiden ministerineuvoston ehdot.

NordForsk

NordForsk on Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen organisaatio, joka rahoittaa ja helpottaa pohjoismaista tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuuriyhteistyötä. Pohjoismaiden ministerineuvosto perusti NordForskin vuonna 2005 vahvistamaan pohjoismaista tutkimusta. NordForskin keskeisiä sidosryhmiä ovat kansalliset tutkimusneuvostot, yliopistot ja muut tutkimusta rahoittavat elimet. Tutkimus-

ohjelmien rahoituksen ja hallinnoinnin kautta NordForsk kokoaa yhteen kansallisia tutkimusryhmiä ja edistää tieteellisesti korkealaatuaista tutkimustoimintaa. NordForsk pyrkii parantamaan pohjoismaisen tutkimusyhteistyön laatua, vaikuttavuutta ja tehokkuutta.

4.2 Kansalliset toimijat

Kansallinen EU-rahoitusneuvontapalvelu

<https://www.eurahoitusneuvonta.fi/etusivu>

Kansallinen EU-rahoitusneuvontapalvelu tarjoaa maksutonta tietoa ja neuvontaa Euroopan unionin rahoitusohjelmista ja -tuotteista. Neuvontapalvelu kokoaa yhteen tietoa Euroopan unionin avustuksista, lainoista, takauksista, pääomasijoituksista, tuista ja julkisista hankinnoista, sekä ohjaa ja neuvoo niiden käytössä. Palvelun tavoitteena on tarjota keskitettyä tietoa EU-rahoituksesta sekä edesauttaa sen kansallista hyödyntämistä. Neuvontapalvelu on tarkoitettu EU-rahoituksesta kiinnostuneille tahoille. Palvelua voivat hyödyntää yritykset, tutkimuslaitokset, kunnat, rahoituslaitokset ja muut tahot. Palvelu tarjoaa ajankohtaista tietoa ja hankekohtaista ohjausta sekä järjestää EU-rahoitukseen liittyviä tapahtumia.

Horisontti-ohjelman palvelut; EUTI, Business Finlandissa toimiva Horisontti-ohjelman kansallinen yhteystoimisto NCP (National Contact Point), Horisontti-ohjelman temaattisten työohjelmien ja hakujen substanssiasiantuntija. Komiteajäsen ja asiantuntija (Programme Committee Delegate and Expert), kansallisten näkemysten edustaja ja vaikuttaja Horisontti Euroopan ohjelmakomiteoissa. Ohjelman jokaiselle temaattiselle kokonaisuudelle, klusterille tai muulle ohjelman osalle on nimetty oma kansallinen NCP-yhteyshenkilö.

Kehitysyhtiöt -tiedotus avautuvista hauista, painotus TKI/ yritykset. Palveluilla on omaa kv-hanketoimintaa, joissa kaupungeilla voi olla rooli toimijana tai osarahoittajana.

KIRAHub - rakennetun ympäristön kestävä innovaatioekosysteemi, joka edistää kokonaisvaltaisesti, taloudellisesti, ekologisesti ja inhimillisesti kestävää digitalisaatiota rakennetussa ympäristössä. KiRAHub on ekosysteemikehittäjä ja innovatiivinen yhdistävä rajapinta kansalliseen ja kansainväliseen rahoitukseen.

Kuntaliitto - kuntien edunvalvoja, jonka tehtäviin sisältyy myös EU-rahoitusohjelmavaikuttaminen ja kuntien tietoisuuden lisääminen EU-rahoitusohjelmista ja niiden tarjoamista kansainvälisistä yhteistyömahdollisuuksista.

Maakuntaliitot - Maakuntaliitot tarjoavat yleistiedotusta EU:n rahoitusohjelmista. Maakuntaliitot myös tekevät yhteistyötä maakuntien rahoittamien Brysselin toimistojen kanssa. Maakuntaliitot voivat myös tarjota valmistelurahoitusta kansainvälisten hakujen hakemusvalmisteluun - käytänteet vaihtelevat maakunnittain. Lapin liitto myöntää kansallisen vastinrahoituksen Interreg Aurora-, Interreg Northern Periphery and Arctic- ja Interreg Europe -ohjelmien hankkeiden suomalaisille tuensaajille. Uudenmaan liitto myöntää kansallisen vastinrahoituksen Interreg Central Baltic-, Interreg Baltic Sea Region- ja Urbact-ohjelmien hankkeiden suomalaisille tuensaajille ohjelmakaudella 2021-2027.

Ministeriöt – kansallinen koordinointi kuten kuvattu kappaleessa 1.2, kansalliset avustukset, LIFE-ohjelman tiedotus ja hallinnointi sekä kansallinen vastinraha.

MOTIVA – MOTIVA tiedottaa erityisesti ilmasto- ja kiertotalousteiden ohjelmista ja avautuvista hakuista.

Opetushallitus – Erasmus+, kansallinen hallinnoija, ohjelmatiedotus, hakuneuvonta.

Spatia (Alue- ja kuntatutkimuskeskus Spatia) – URBACT-ohjelman kansallinen yhteyspiste.

Suomen Akatemia rahoittaa korkealaatuista tieteellistä tutkimusta, toimii tieteen ja tiedepolitiikan asiantuntijana ja vahvistaa tieteen ja tutkimustyön asemaa. Suomen Akatemia toimii ohjelman kansallisena yhteysorganisaationa yhdessä Business Finlandin kanssa. Kansallisten yhteyshenkilöiden (National Contact Point, NCP) vastuut jaetaan Suomen Akatemian ja Business Finlandin kesken. Suomen Akatemialla on päävastuu Horisontti Eurooppa -ohjelman osiosta Huipputason tiede (pilari 1), joka sisältää Euroopan tutkimusneuvoston (ERC), tutkijoiden koulutukseen ja liikkuvuuteen keskittyvät Marie Skłodowska-Curie -toimet (MSCA), sekä tutkimusinfrastruktuurit.

Suomen ympäristökeskus SYKE – tutkimuslaitos, joka myös koordinoi muun muassa hiilineutraalisuutta, resurssiviisautta ja kiertotaloutta tukevia verkostoja kunnille ja yrityksille.

TKI-organisaatiot – yliopistot, ammattikorkeakoulut, välittävät tietoa kuntiin rahoitusmahdollisuuksista, joissa on yhteistyö-/konsortiomahdollisuuksia kuntien kanssa, tai joihin kuntia halutaan mukaan osarahoittajana.

Yritykset – Erilaiset yritykset tarjoavat tiedotusta, (pääosin maksutonta) neuvontaa ja hakemusvalmistelua (maksullista palvelua; kertakorvaus - tai success fee -mallit [jälkimmäistä syytä tarkastella kriittisesti!]).

5. Esimerkkejä rahoitustietoa ja kapasiteetin nostoa täydentävistä resursseista

Alla listatut ovat olemassa olevia, maksutta käytössä olevia resursseja, joita ei ole aktiivisesti esitelty nykyisten tiedonjakokanavien kautta suomalaisille kansainvälisen rahoituksen hakua suunnitteleville tai ko. rahoituksen parissa jo aktiivisesti toimiville tahoille. Nämä resurssit tuottavat lisäarvoa kansainvälisen rahoituksen neuvonnan ja toimijoiden kapasiteetin vahvistamisen parissa toimiville, sekä strategisten projektisalkkujen suunnittelijoille.

JASPERS

[JASPERS](#)

Jasper Assistance opastaa kaupunkien ja alueiden toimijoita strategisessa suunnittelussa useilla eri aloilla ja tukee hankkeiden valmistelua.

JASPERSia ylläpitävät Euroopan komissio, Euroopan investointipankki ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki

FI-COMPASS

[About | fi-compass](#)

Fi-compass on EU:n yhteisen hallinnon rahoitusvälineiden neuvontapalvelualusta. Fi-compass on suunniteltu tukemaan EU:n yhteishallinnon hallintoviranomaisia ja muita asianosaisia tarjoamalla käytännön osaamista ja oppimisvälineitä rahoitusvälineistä. Näitä ovat ohjeoppaat, tietosivut ja taustatutkimusjulkaisut sekä kasvokkain tapahtuvat koulutusseminaarit, verkostoitumistapahtumat ja videotiedot.

Fi-compassia ylläpitää Euroopan komissio yhteistyössä Euroopan investointipankin kanssa.

Financing opportunities Covenant of Mayors

[Financing opportunities | Covenant of Mayors - Europe](#)

Laaja, älykäs rahoitusportaali. Palvelua ylläpitää Euroopan komissio, Covenant of Mayors Europe.

Relevance readiness check

[Check the relevance and readiness of your project | EUI](#)

Kyselyväline, jolla varmistetaan hankeidean relevanssi ja kypsyytaso. Palvelua ylläpitää European Urban Initiative.

6. Kestävän kaupunkikehittämisen teema-aihioihin soveltuvat rahoitusvälineet

Alla oleva taulukko on koottu kuvaamaan esiselvitystä varten annettujen teemojen rahoitettavuuden mahdollisuuksia.

Kaupunkivihreä tiivistyvässä kaupungissa

Tiivistyvissä kaupungeissa lähiluonto on tärkeä muun muassa terveyden, viihtyisyyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta, mutta pulmina ovat kaupunkiluonnon hupeneminen, luontoalueiden sirpaleisuus ja luonnon monimuotoisuuden heikentyminen. Ratkaisua kaipaavia haasteita ovat esimerkiksi luonnon monimuotoisuus ja luontoarvot kasvavassa kaupungissa, viherrakenteen huomioiminen tiivistyvässä kaupungissa, urbaanien viherratkaisujen hyväksyttävyyden tai kaupunkivihreän hyvinvointihyötyjen vahvistaminen.

Kestävyystavoitteet huomioiva kaupunkisuunnittelu

Kestävän kaupunkisuunnittelun pyrkimyksiä vaikeuttavat muun muassa kaupunkien kehittämiseen sisäänrakennettu kasvuajattelu sekä jotkut kaupunkirakentamisen vakiintuneet ajattelumallit ja käytännöt. Ratkaisua kaipaavia haasteita ovat esimerkiksi ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden parempi yhdistäminen kaupunkisuunnittelussa, YK:n kestävä kehityksen SDG-tavoitteiden huomioiminen kaupunkisuunnittelussa tai uudenlaiset yhteistyön muodot kestävien alueiden suunnittelussa.

Hyvinvoivat yhteisöt sosiaalisesti kestävässä kaupungissa

Kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistamiseen on paljon hyviä toimintamalleja, mutta hidasteina toimivat muun muassa kehitystoimien lyhytjänteisyys ja sirpaleisuus sekä sosiaalisen kestävyden mittaamisen vaikeus. Ratkaisua kaipaavat haasteet liittyvät esimerkiksi kaupunkilaisten hyvinvointiin, koulutukseen, työllisyyteen, toimeentuloon tai osallistumisen mahdollisuuksiin, kaupunkien alueelliseen erilaistumiseen, yhteisöllisyyteen, turvallisuuteen ja asuinympäristön viihtyisyyteen.

Ilmastoneutraalit kaupungit

Kaupungeilla ja niiden alueellisilla verkostoilla on merkittävä rooli ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta sekä uusien innovatiivisten ratkaisujen toteuttajana ja levittäjänä. Tarpeena on konkreettisesti edistää kaupungeja muuttumaan hiilineutraaleiksi. Lisäksi voidaan tarjota uudenlaista roolia kaupunkien asukkaille toimia muutoksen vauhdittajina. Ratkaisuja kaivataan erityisesti teemoissa kuten liikenne, kulutus, energia, rakentaminen, ja jätehuolto.

Älykkäät kaupungit

Kaupungeista halutaan kehittyvän innovaatiokeskuksia, jotka auttavat esimerkillään muita kaupungeja ja alueita vihreässä siirtymässä. Tavoiteltavaa on digisiirtymä sekä älykäs kehittäminen ja johtaminen kaupungeissa.

Projektitasolla onnistuva rahoitusvälinevalinta edellyttää tarkentavaa ongelma-analyysiä, kontekstointia ja tavoitteen rajaamista. Interreg-johdannaisten rahoitusvälineiden kohdalla on huomioitava maantieteellinen ohjelma-alueiden rajaus.

Hyvinvoivat yhteisöt sosiaalisesti kestävässä kaupungissa	Ilmastoneutraalit kaupungit	Kaupunkivihreä tiivistävässä kaupungissa	Kestävyystavoitteet huomioiva kaupunkisuunnittelu	Älykkäät kaupungit
Horisontti	Horisontti	Horisontti	Horisontti	Horisontti
New European Bauhaus	New European Bauhaus	New European Bauhaus	New European Bauhaus	New European Bauhaus
DUT	DUT	DUT	DUT	DUT
Interreg Baltic Sea Region	Digital Europe			Digital Europe
Invest EU sosiaaliset investoinnit ja taidot -ikkuna	Life	Life	Life	
Interreg Aurora	Interreg Baltic Sea Region		Interreg Baltic Sea Region	Interreg Baltic Sea Region
Erasmus+	Interreg Northern Periphery and Arctic		Interreg Central Baltic	Interreg Central Baltic
Interreg Northern Periphery and Arctic	Interreg Northern Periphery and Arctic		Interreg Aurora	Interreg Northern Periphery and Arctic
Urban Innovative Actions	Interreg Northern Periphery and Arctic		Interreg Northern Periphery and Arctic	Interreg Northern Periphery and Arctic
Invest EU sosiaaliset investoinnit ja taidot -ikkuna https://www.eurahoitusneuvonta.fi/etusivu	URBACT	URBACT	URBACT	URBACT
	Urban Innovative Actions	Urban Innovative Actions	Urban Innovative Actions	Urban Innovative Actions
	EU Innovation Fund - EU:n innovaatio-rahasto		Invest EU Kestävä infrastruktuur-ikkunai	

6.1 Avautuvia hakuja, tilanne 02/2023

X = soveltuva rahoituslähde (ei välttämättä ko. teemoihin sopivaa rahoitushakua tiedossa raportin laadinnan ajankohtana)

	Hyvinvoivat yhteisöt sosiaalisesti kestävässä kaupungissa	Ilmastoneutraalit kaupungit	Kaupunkivihreä tiivistyvässä kaupungissa	Kestävyystvoitteet huomioiva kaupunkisuunnittelu	Älykkäät kaupungit
Horisontti Eurooppa	X	X	X	X	X
		Co-designed smart systems and services for user-centred shared zero-emission mobility of people and freight in urban areas (2Zero, CCAM and Cities' Mission):		Positive clean energy district (PED) digital twins – from modelling to creating climate neutral Cities:	
		hakuaikea käynnissä, päättyy 27.4.2023.		hakuaikea käynnissä, päättyy 27.4.2023.	
New European Bauhaus	X	X	X	X	X
	Arts and cultural awareness and expression in education and training:	Assessing urban farming impacts:	New European Bauhaus – Innovative solutions for greener and fairer ways of life through arts and culture, architecture and design for all:	Demonstrating the potential of Nature-based Solutions and the New European Bauhaus to contribute to sustainable, inclusive and resilient living spaces and communities:	Digital solutions to foster participative design, planning and management of buildings, neighbourhoods and urban districts (Built4People Partnership):
	haku alkaa lokakuussa 2023 ja päättyy 7.2.2024.	hakuaikea käynnissä, päättyy 12.4.2023.	haku alkaa lokakuussa 2023 ja päättyy 7.2.2024.	haku alkaa lokakuussa 2023. Haku on kaksivaiheinen: ensimmäinen hakukierros päättyy 22.2.2024 ja toinen 17.9.2024.	haku alkaa toukokuussa 2024 ja päättyy 5.9.2024.
	New European Bauhaus – Innovative solutions for greener and fairer ways of life through arts and culture, architecture and design for all:				
	haku alkaa lokakuussa 2023 ja päättyy 7.2.2024.				

	Hyvinvointi yhteisöt sosiaalisesti kestävässä kaupungissa	Ilmastoneutraalit kaupungit	Kaupunkivihreä tiivistyvässä kaupungissa	Kestävyystva-voitteet huomi- oiva kaupunki- suunnittelu	Älykkäät kaupungit
LIFE		X	X	X	
LIFE-ohjelman han- kehaut vuodelle 2023 julkaistaan sähköisessä hakuportaalissa huhti- kuun puolivälissä. Lisäksi Suomen ympäristöminis- teriö myöntää lupaaville LIFE-hankkeille osarahoi- tusta, hakuaika yleensä keväisin.					
Urban Innovative Actions		X	X	X	X
Tulevat hakuajat eivät vielä tiedossa.					
EU Innovation Fund - EU:n inno- vaatorahasto		X			
Hankehaku käynnissä tällä hetkellä, päättyy 16.3.2023: Search Fun- ding & Tenders					
Interreg Baltic Sea Region	X	X		X	X
Seuraa avautuvia hanke- hakuja ohjelman sivuilla: https://interreg-baltic.eu/gateway/					
Interreg Northern Periphery and Arctic	X	X		X	X
Seuraava haku alkaa hel- mikuun 2023 puolivälissä ja päättyy maaliskuun 2023 puolivälissä. Sitä seuraava haku alkaa huhtikuun 2023 puolivälissä ja päättyy toukokuun 2023 lopulla. Tarkemmat hakuajat päivittyvät ohjelman verk- kosivuille: https://www.interreg-npa.eu/ .					

	Hyvinvointi yhteisöt sosiaalisesti kestävässä kaupungissa	Ilmastoneutraalit kaupungit	Kaupunkivihreä tiivistyvässä kaupungissa	Kestävyystva-voitteet huomi- oiva kaupunki- suunnittelu	Älykkäät kaupungit
Interreg Aurora	x			x	
Seuraavat hakuajat 1.2.2023-28.3.2023 5.9.2023-10.10.2023 https://www.interreg-aurora.eu/support/programme-documents/					
URBACT IV		x	x	x	x
Haku hankesuunnitelukonsortioihin on käynnissä tällä hetkellä ja päättyy 31.3.2023: https://urbact.eu/get-involved					
Erasmus+	x				
Digital Europe		x			x
Käynnissä olevat ja tulevat Digital Europe -hankehaut					

6.2 Menneet ja tulevat rahavirrat

Rahoituslähde	EU:n elpymis- ja palautumistukiväline (RRF)
Edellisen rahoituskauden kokonaisbudjetti	
Rahoituskauden 2021-2027 kokonaisbudjetti	Elpymis- ja palautumistukiväline väline sisältää 723,8 miljardin euron rahoituksen jäsenmaille. Suomen osuus rahoituksesta noin 1,8 miljardia euroa. Suurin osa rahoituksesta kohdistuu vuosille 2022-2023.
Seuraavat hakuajat	

Rahoituslähde	Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 - EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma
Edellisen rahoituskauden kokonaisbudjetti	-
Rahoituskauden 2021-2027 kokonaisbudjetti	Noin 103 miljoonaa euroa
Seuraavat hakuajat	https://rakennerahastot.fi/hakuajat

Rahoituslähde	EAKR
Edellisen rahoituskauden kokonaisbudjetti	-
Rahoituskauden 2021-2027 kokonaisbudjetti	Noin 1,5 miljardia euroa, josta Suomen saama rahoitus noin 837 miljoonaa euroa.
Seuraavat hakuajat	https://rakennerahastot.fi/hakuajat

Rahoituslähde	ESR+
Edellisen rahoituskauden kokonaisbudjetti	-
Rahoituskauden 2021-2027 kokonaisbudjetti	Noin 1 miljardi euroa, josta Suomen saama rahoitus noin 602 miljoonaa euroa.
Seuraavat hakuajat	https://rakennerahastot.fi/hakuajat

Rahoituslähde	JTF
Edellisen rahoituskauden kokonaisbudjetti	-
Rahoituskauden 2021-2027 kokonaisbudjetti	Suomen saama rahoitus noin 466 miljoonaa euroa (kansallinen julkinen rahoitus mukaan lukien hankkeisiin on käytettävissä noin 665 miljoonaa euroa).
Seuraavat hakuajat	Rahoitusta myönnetään Uudistuva ja osaava Suomi -aloitteen alla: https://rakennerahastot.fi/hakuajat

Rahoituslähde	Urbact IV
Edellisen rahoituskauden kokonaisbudjetti	96,3 miljoonaa euroa
Rahoituskauden 2021-2027 kokonaisbudjetti	Noin 103 miljoonaa euroa
Seuraavat hakuajat	Haku hankesuunnittelukonsortioihin on käynnissä tällä hetkellä ja päättyy 31.3.2023: https://urbact.eu/get-involved

Rahoituslähde	LIFE
Edellisen rahoituskauden kokonaisbudjetti	1,205 miljardia euroa.
Rahoituskauden 2021-2027 kokonaisbudjetti	5,4 miljardia euroa
Seuraavat hakuajat	LIFE-ohjelman hankehaut vuodelle 2023 julkaistaan sähköisessä hakuportaalissa huhtikuun puolivälissä. Lisäksi Suomen ympäristöministeriö myöntää lupaaville LIFE-hankkeille osarahoitusta, hakuaika yleensä keväisin.

Rahoituslähde	European Urban Initiative
Edellisen rahoituskauden kokonaisbudjetti	
Rahoituskauden 2021-2027 kokonaisbudjetti	450 miljoonaa euroa
Seuraavat hakuajat	Ei vielä tiedossa.

Rahoituslähde	Interreg Aurora
Edellisen rahoituskauden kokonaisbudjetti	
Rahoituskauden 2021-2027 kokonaisbudjetti	165 miljoonaa euroa
Seuraavat hakuajat	1.2.2023-28.3.2023 5.9.2023-10.10.2023 https://www.interregaurora.eu/support/programme-documents/

Rahoituslähde	Interreg NPA
Edellisen rahoituskauden kokonaisbudjetti	
Rahoituskauden 2021-2027 kokonaisbudjetti	51,5 miljoonaa euroa
Seuraavat hakuajat	Seuraava haku alkaa helmikuun 2023 puolivälissä ja päättyy maaliskuun 2023 puolivälissä. Sitä seuraava haku alkaa huhtikuun 2023 puolivälissä ja päättyy toukokuun 2023 lopulla. Tarkemmat hakuajat päivittyvät ohjelman verkkosivuille: https://www.interreg-npa.eu/ .

Rahoituslähde	European Urban Initiative (Urban Innovative Actions)
Edellisen rahoituskauden kokonaisbudjetti	
Rahoituskauden 2021-2027 kokonaisbudjetti	450 miljoonaa euroa
Seuraavat hakuajat	Seuraava haku alkaa helmikuun 2023 puolivälissä ja päättyy maaliskuun 2023 puolivälissä. Sitä seuraava haku alkaa huhtikuun 2023 puolivälissä ja päättyy toukokuun 2023 lopulla. Tarkemmat hakuajat päivittyvät ohjelman verkkosivuille: https://www.interreg-npa.eu/ .

Rahoituslähde	Digital Europe
Edellisen rahoituskauden kokonaisbudjetti	
Rahoituskauden 2021-2027 kokonaisbudjetti	7,59 miljardia euroa
Seuraavat hakuajat	Käynnissä olevat ja tulevat Digital Europe -hankehaut

Rahoituslähde	Horisontti Eurooppa (Horizon Europe)
Edellisen rahoituskauden kokonaisbudjetti	77 miljardia euroa
Rahoituskauden 2021-2027 kokonaisbudjetti	95 miljardia euroa
Seuraavat hakuajat	<p>Positive clean energy district (PED) digital twins – from modelling to creating climate neutral Cities : hakuaika käynnissä, päättyy 27.4.2023.</p> <p>Co-designed smart systems and services for user-centred shared zero-emission mobility of people and freight in urban areas (2Zero, CCAM and Cities' Mission) : hakuaika käynnissä, päättyy 27.4.2023.</p>
	Työohjelma 2023-2024, seuranta!

Rahoituslähde	New European Bauhaus
Edellisen rahoituskauden kokonaisbudjetti	
Rahoituskauden 2021-2027 kokonaisbudjetti	2,4 miljardia euroa
Seuraavat hakuajat	<p>Assessing urban farming impacts : hakuaika käynnissä, päättyy 12.4.2023.</p> <p>Arts and cultural awareness and expression in education and training : haku alkaa lokakuussa 2023 ja päättyy 7.2.2024.</p> <p>New European Bauhaus – Innovative solutions for greener and fairer ways of life through arts and culture, architecture and design for all : haku alkaa lokakuussa 2023 ja päättyy 7.2.2024.</p> <p>Demonstrating the potential of Nature-based Solutions and the New European Bauhaus to contribute to sustainable, inclusive and resilient living spaces and communities : haku alkaa lokakuussa 2023. Haku on kaksivaiheinen: ensimmäinen hakukierros päättyy 22.2.2024 ja toinen 17.9.2024.</p> <p>Digital solutions to foster participative design, planning and management of buildings, neighbourhoods and urban districts (Built4People Partnership) : haku alkaa toukokuussa 2024 ja päättyy 5.9.2024.</p>

Rahoituslähde	Driving Urban Transitions
Edellisen rahoituskauden kokonaisbudjetti	
Rahoituskauden 2021-2027 kokonaisbudjetti	ei tiedossa, hakukierroksen 2022 kokonaisbudjetti noin 90 miljoonaa euroa.
Seuraavat hakuajat	-
	Huom: 2022 hakukierroksella kunnat Suomessa eivät olleet hakukelpoisia.

Rahoituskausi 2014-2020

Tietoruuduissa koontia suomalaisten osallistumisesta rahoituskauden 2014-2020 Horisontti 2020 ja Life-ohjelmiin.

TIETORUUTU

Horisontti 2020 (Horizon 2020)

Horisontti 2020 -ohjelmaan on osallistunut laaja joukko suomalaisia yliopistoja, tutkimuslaitoksia, yrityksiä ja muita organisaatioita. Projekteissa on ollut mukana yhteensä 764 eri organisaatiota Suomesta, jotka ovat saaneet yhteensä rahoitusta 1,32 mrd. €. Kaikkiaan suomalaisorganisaatiot ovat olleet mukana 1 937 projektissa, joissa on ollut 3 012 suomalaista osallistumista. Näistä 222 on yhteistyö- eli konsortioprojektien koordinoiteja. Suurin yksittäinen suomalaisorganisaation saama rahoitus osallistumisesta on 13 milj. euroa. Keskimäärin yksi osallistuminen on tuonut 440 000 euroa rahoitusta. Suomalaisten osallistumien projektien kokonaisvolyyymi eli kaikkien projektien kaikki kustannukset on 14,4 mrd. €. Suomalaisorganisaatiot ovat osallistuneet hakemuksiin 19 618 kertaa ja hakeneet rahoitusta yhteensä 11,8 mrd. €. Suomen saamasta rahoituksesta suurin osa eli 63,6 % on myönnetty yliopistoille (522 milj. €, 39,4 %) ja tutkimuslaitoksille (320 milj. €, 24,2 %). Yritysten osuus varmistuneesta rahoituksesta on 27,7 % - suuryritysten osuus on 7,0 % ja pk-yritysten 20,7 %. Eniten rahoitusta Suomeen ovat tuoneet VTT, Helsingin yliopisto ja Aalto-yliopisto, yhteensä 519 milj. euroa eli 39,2 % kaikesta Suomeen myönnetystä rahoituksesta. Osallistumisten määrällä tarkasteltuna suomalaisorganisaatioiden onnistumisprosentti on keskimäärin 14,6 % eli alle EU-maiden onnistumisprosentin (15,6 %). Tutkimuslaitosten onnistumisprosentti on korkein (> 20 %), kun taas alhaisin on pk-yrityksillä (10,0 %) ja AMK:lla (10,4 %).

TIETORUUTU

LIFE 2014-2020

LIFE 2014-2020 -aloitteen kokonaisbudjetti oli 1,205 miljardia euroa. Suomesta osanottajia aloitteessa oli 70, ja Suomelle myönnettiin rahoitusta yhteensä 25 163 175 euroa. Ympäristöalaohjelman alla suomalaisille osanottajille myönnettiin rahoitusta yhteensä 23 063 226 euroa ja ympäristönsuojelualaohjelman alla 2 166 949 euroa.

7. Toimenpide-ehdotukset

7.1 Kansallinen taso

Kansallisella tasolla keskeistä on jatkossa selkeyttää kestävästä kaupunkikehityksen kehittämistoiminnan rahoituskokonaisuutta, jossa kansainvälinen EU-rahoitus on mukana yhtenä, yhteensovitetuna ja integroituna osana. Tähän tarvitaan systeemistä muutosta, dialogia ja yhteiskehittämistä kansallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa. Tässä rahoitusmahdollisuuksien kokonaisuuden jäsentymisen ja tehokkaan haltuunoton tukena toimii Euroopan komission heinäkuussa 2014/ marraskuussa 2022 julkaisema työpöytäpaperin *Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes* suositukset, joilla komissio ohjeistaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimiin liittyvien strategioiden laadinnasta ja toimeenpanosta vastuussa olevia organisaatioita ja viranomaisia. Tällä mahdollistetaan eri rahoitusvälineiden joustava hyödyntäminen ja yhteensovitus.

Investointi- ja kehitysrahoituksen innovatiivista yhteensovittamista varten tarvitaan mahdollisuuksia yhteensovittava monilähteen rahoituksen tiekartta, joka tuo yhteen investointi- kehitys- ja innovointirahoittajat. Tiekartan laatiminen ja ylläpitäminen edellyttää yhteistyötä ja vuoropuhelua kansallisen tason toimijoiden ja rahoituslaitosten välillä.

Rahoitusmahdollisuuksien käytettävyyden varmistamiseksi on kestävästä kaupunkikehityksen tavoitteisiin soveltuva kansainvälinen EU-rahoitus jatkossa syytä kytkeä selkeäksi osaksi kansallisen rahoitusneuvonnan palvelu- ja tuotevalikkoon. Samoin on laajennettava kansallista EU-rahoituspalvelua niin, että siihen lisätään osin alueiden, osin komission ja osin ylikansallisten sihteeristöjen kautta myönnettävät EU-rahoitusohjelmat ja varmistetaan rahoitusneuvonnassa kuntien toimintaympäristön ja kontekstien osaaminen.

Samalla EU-rahoituspalvelun vaikuttavuuden lisäämiseksi palvelun rakennetta voidaan vahvistaa niin, että rahoitustiedon tarvitsijat pystyvät hakurajausten avulla vertailemaan eri ohjelmia - niistä rahoitettavia toimia, hakuaikoja, hankekokoja, rahoitusosuuksia ym. keskenään. Nämä ominaisuudet lisäämällä pystytään tukemaan kaupunkien strategisen tiekartan ja systemaattisen EU-rahoitusportfolion suunnittelussa. Tässä hyvä, toimiva rakenteen ja teknisten ratkaisujen benchmark älykäs rahoitusporttaali [Financing opportunities | Covenant of Mayors - Europe](#) . Palvelua ylläpitää Euroopan komissio, Covenant of Mayors Europe.

EU:n kestävästä kaupunkikehittämisestä Uudistuva ja Osaava Suomi 2021–2027 -ohjelmasta voidaan kohdentaa ekosysteemikaupunkien päätettävissä oleville hankkeille rahoitusta kansainvälisen, kilpaillun rahoituksen saavutettavuuden lisäämiseksi. Tällä rahoituksella voidaan tukea rahoitusohjelmasynergioiden saavuttamista, rahoitusjatkumoiden varmistamista ja toimijoiden osaamisen vahvistamista. Lisäksi rahoituksella tuetaan olemassa olevien kaupunkien innovaatioalustojen ja verkostojen aktiivointia systemaattisiksi, kansainvälisen yhteiskehittämisen välineiksi.

7.2 Kaupungit ja kunnat

Strategiset kehityskärjet määrittelevä päätöksenteko kunnissa on niissä EU-rahoituksella toteutettavan toiminnan perusedellytys. Kehityskärjet selkeyttämällä strateginen relevanssi varmistetaan ensin omassa toimintaympäristössä ja vasta sen jälkeen suhteessa haettavaan rahoitukseen. Päätöksen tueksi on oltava käytettävissä kunnan kestävä kehityksen strategian toteutumista tukeva tasapainotettu mittaristo, joka mittaa suunnitellun ja resursoidun toiminnan taloudellisuutta, tehokkuutta, vaikuttavuutta ja pysyvyyttä. Projektisalkun volyymin euromäärä ei toimi vaikuttavuuteen ohjaavana mittarina eikä kilpailtu kansainvälinen raha sinällään tee siitä kansallista arvokkaampaa tai toimivampaa.

Strategisten valintojen kautta päästään pitkäjänteisesti arvioimaan ja suunnittelemaan toteutuksen resursointia, missä kansainvälisen EU-rahoituksen hakeminen voi olla yksi vaihtoehto.

Toiminta kansainvälisen EU-rahoituksen ohjelmissa edellyttää erikoistunutta osaamista kaikissa projektisyklin vaiheissa. Toimintatapaan rakentuu myös ajatus yhteisten käytänteiden omaksumisen tuomasta tuesta toimijaverkostojen syvenemiselle ja kiinteytymiselle, mikä on keskeinen onnistuneen toiminnan peruskivi ja varmistaa verkoston jatkuvuutta projektin päättymisen jälkeen.

Aktiivinen toiminta ja näkyvyys verkostoissa on välttämätöntä onnistuvalle toiminnalle. Toiminta toteutuu henkilökohtaisten luottamussuhteiden avulla, mutta laadukkaiden kumppaniorganisaatioiden löytämiseksi kannattaa hyödyntää tarjolla olevia, verkosto- ja foorumirakenteiden kautta toteutuvia mahdollisuuksia.

Liite 1: Rahoituskortit

Rahoituslähde	Digital Europe -ohjelma
Kuvaus	Ohjelman kautta rahoitettavien hankkeiden tulee edistää digitaalista kehitystä ja tutkimusta EU:ssa.
Kokonaisbudjetti	n. 7,5 miljardia euroa kaudella 2021-2027.
Tavoitteet/painopisteet	<p>Vuosina 2021-2027 toteutettavan Digital Europe -ohjelman tavoitteena on tuoda digitaalista teknologiaa yrityksille, kansalaisille ja julkishallinnolle. Ohjelma kuroo umpeen digitaalisten teknologioiden tutkimuksen ja käyttöönoton välistä aukkoa ja elvyttää näin taloutta EU:n sisällä ja edistää digitaalista kehitystä, niin yhteiskunnan kuin talouden puitteissa. Ohjelman tavoitteena on hyödyttää erityisesti pieniä ja keskisuuria yrityksiä.</p> <p>Ohjelman painopisteet ovat</p> <ul style="list-style-type: none">• super-tietojenkäsittelytiede• tekoäly• kyberturvallisuus• edistyneet digitaaliset taidot• Digitaalisten teknologioiden laajan käytön varmistaminen yhteiskunnassa ja taloudessa
Ohjelma-alue	EU
Kuka voi hakea	Toimijat EU:n jäsenmaissa ja ohjelmaan liittyvissä EU:n ulkopuolisissa maissa
Tarvitaanko kumppaneita	Rahoitusta voidaan hakea itsenäisesti tai konsortiossa.
Rahoitusmuoto	Avustus.
Hankkeiden tyypit, suuruus, kesto	<p>Kullakin temaattisella painopisteellä omansa, ks. linkit</p> <ol style="list-style-type: none">1. DIGITAL Europe -työohjelma 2021-2022 https://ec.europa.eu/newsroom/repository/document/2021-46/C_2021_7914_1_EN_annexe_acte_autonome_cp_part1_v3_x3qnsqH6g4B4JabSGBY9Uat-CRc8_81099.pdf2. Eurooppalaisille digitaalisille innovaatiokeskuksille - DIGITAL Europe - EDIH-työohjelma 2021-20233. Kyberturvallisuustoimenpiteet - DIGITAL Europe - Kyberturvallisuuden työohjelma 2021-20224. High Performance Computing -toimintojen työohjelman laatii EuroHPC-yhteisyrittäjä
Hakumenettely	Euroopan komissio myöntää
Hakuaikataulu	Kullakin temaattisella painopisteellä omansa, ks. linkit
Tukikelpoiset kustannukset	Kullakin temaattisella painopisteellä omansa, ks. linkit
Muuta erityistä	
Internet	The Digital Europe Programme Digital Europe Programme: Funding & tender opportunities
Yhteystietoja	
Soveltamiskohteita	

Rahoituslähde	Horisontti Eurooppa (Horizon Europe)
Kuvaus	EU:n suurin tutkimuksen ja innovoinnin ohjelma Horisontti Eurooppa nojaa EU:n tutkimus- ja innovaatiopoliittisiin linjauksiin. Ohjelma toteuttaa niissä asetettuja strategisia tavoitteita, joista keskeisimmät ovat digitaalinen siirtymä ja vihreä siirtymä eli Green Deal -strategia. Horisontti Eurooppa -ohjelmalla EU edistää vihreän siirtymän ja digitalisaation toteutumista, jotta sovittu tavoite ilmastoneutraalista Euroopan mantereesta voidaan saavuttaa vuoteen 2050 mennessä. Tämä on toteutettava siten, että Euroopan kilpailukyky ja omavaraisuus vankistuvat sekä TKI-toiminnan tulosten hyödynnettävyys ja käytettävyys sekä kansalaisten että yhteiskunnan näkökulmasta vahvistuvat.
Kokonaisbudjetti	95 miljardia euroa ohjelmakaudella 2021–2027
Tavoitteet/ painopisteet	Ohjelmaan osallistuvien hankkeiden tulee edistää EU:n vihreän siirtymän ja/tai digitaalisen siirtymän toteutumista ja näin tukea EU:ta saavuttamaan tavoitteensa ilmastoneutraalista Euroopasta vuoteen 2050 mennessä.
Ohjelma-alue	EU
Kuka voi hakea	Ohjelmaan voi osallistua yliopisto, korkeakoulu, tutkimuslaitos, yritys, yksittäinen tutkija tai jokin muu tutkimusta tekevä tai hyödyntävä organisaatio, kuten järjestö tai kaupunki.
Tarvitaanko kumppaneita	Projektit toteutetaan useimmiten kansainvälisenä yhteistyönä. Pääsääntöisesti vähimmäisvaatimus on kolme osallistujaa kolmesta eri jäsen- tai liitännäisvaltiosta. Käytännössä konsortiossa on yleensä enemmän partnereita. Kuitenkin myös yksittäiset osallistujat voivat saada rahoitusta hankkeisiin tai esimerkiksi julkisten hankintojen valmisteluun ja toteutukseen.
Rahoitusmuoto	Avustukset, lainat ja sijoitukset, takuut, hankinnat
Hankkeiden tyypit, suuruus, kesto	Seuraa Funding & Tender -portaalia .
Hakumenettely	Horisontti Eurooppa -hankkeisiin haetaan rahoitusta Euroopan komissiolta. Horisontti Eurooppa -ohjelman hakemukset valmistellaan ja lähetetään Euroopan komissioon sähköisesti osallistujaportalissa
Tukikelpoiset kustannukset	Komissio korvaa: 100 % suorista projektikustannuksista + 25 % laskettuna suorista kustannuksista (pl. alihankinta) yleiskustannusten kattamiseksi Markkinoita lähellä olevissa hankkeissa avustus on 70 % suorista projektikustannuksista + 25 % yleiskustannusten kattamiseksi (Huom. voittoa tavoittelemattomille tässäkin 100 % + 25 %)
Muuta erityistä	Yksi viidestä Horisontti Eurooppa -missiosta on kaupunkimissio, jossa on mukana sata eurooppalaista kaupunkia. Mission tavoitteena on saavuttaa ilmastoneutraalius vuoteen 2030 mennessä kehittämällä älykkäitä ratkaisuja. Kaupunkimissio saa 360 miljoonaa euroa Horisontti Eurooppa -ohjelman rahoitusta vuosiksi 2022 ja 2023, minkä lisäksi mukana oleville kaupungeille on luvassa räätälöityä neuvontaa ja tukea sekä mahdollisuuksia osallistua suuriin innovointitoimiin ja pilotti-hankkeisiin. Suomesta missioon osallistuu kuusi kaupunkia: Espoo, Helsinki, Lahti, Lappeenranta, Tampere ja Turku.
Internet	Horisontti Eurooppa - Business Finland Horisontti Eurooppa -puiteohjelma
Yhteystietoja	Yhteyshenkilöt listattuna Business Finlandin sivuilla

Rahoituslähteiden mahdollisuuksia avaavia tietoruutuja

Built4People

Built4People (B4P) on Horisontti Eurooppa -ohjelman eurooppalainen kumppanuus. Kumppanuuden tavoitteena on katalysoida siirtymistä ihmiskeskeiseen, ilmastoneutraaliin, kestävään ja älykkääseen rakennettuun ympäristöön.

Seitsemän vuoden aikana B4P ohjaa lähes 400 miljoonaa euroa EU-rahoitusta alan innovaatioihin ja hyödyntää vastaavan määrän yksityisiä investointeja. Katalysoitu innovaatio auttaa varmistamaan, että rakennetulla ympäristöllä on keskeinen rooli Euroopan vihreän sopimuksen toteuttamisessa, kunnostusaallon kunnianhimoisten tavoitteiden ylläpitämisessä ja Uuden eurooppalaisen Bauhausin rohkeiden tavoitteiden mukauttamisessa. B4P on yhteisohjelmoitu kumppanuus Horisontti Euroopan klusteriin 5 (ilmasto, energia ja liikkuvuus). Se kokoaa yhteen Euroopan komission (EC) ja kaksi johtavaa järjestöä, ECTP ja WorldGBC, jotka yhdessä edustavat tuhansia sidosryhmiä ja näkökulmia rakennetussa ympäristössä – tutkimus- ja innovaatioinstituuteista suuriin ja pieniin rakennusyrityksiin.

Horisontti Missiot

Horisontti-ohjelman sisällä toteutetaan ohjelmakaudella missiot, joiden tarkoituksena on tuoda eurooppalaista tutkimusta lähemmäs ihmisiä. Niiden avulla pyritään ratkaisemaan suuria globaaleja haasteita, tarjoamaan ratkaisuja monialaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin ja tuomaan konkreettisemmin Euroopan tutkimus- ja innovaatio toiminnan tulokset kansalaisten hyödyksi. Niiden on tarkoitus tuoda yhteen erilaisia toimijoita eri toimi- ja tieteenaloilta ja ne kootaan sovittavien missioalueiden alle. Missioalueita on viisi.

Aihealueet missioissa ovat globaaleja ongelmia, joihin halutaan ratkaisuja nopeasti. Nämä aiheet koskevat ihmisen arkea ja ovat kokoluokaltaan sellaisia, joissa yhteistyö on ratkaisevana tekijänä ongelman ratkaisemisessa. Missiot ovat tärkeitä myös COVID-kriisin jälkeisessä toipumisessa, sillä kaikilla missioalueilla on suoria linkkejä niihin sektoreihin, jotka ovat kärsineet kriisistä eniten (mm. terveydenhuolto, maatalous, turismi ja liikkuvuus). Missiot, eli hankkeet, syntyvät näiden viiden aihealueen alle. Missiot ovat konkreettisia tavoitteita, joilla voidaan saavuttaa esim. syövän parempaa ja aikaisempaa diagnostiikkaa, konkreettisia keinoja ilmastonmuutoksen hillitsemiseen tai ravintonehuutouman estämiseksi meriin. Lisäksi niillä tulee olla vaikutus eurooppalaiseen yhteiskuntaan sekä eurooppalaiseen ja kansalliseen päätöksentekoon tieteellisten tulosten ja teknologisen kehityksen kautta. Tavoitteena on erillisiä hankkeita suurempi vaikutus, ja niiden täytyy olla relevantteja eurooppalaisille. Jokaiseen missioon sisältyy tutkimustoimia koskeva hankekokonaisuus.

Kunkin mission toteutukseen on tällä hetkellä budjetti arviona suunniteltu 1 miljardi euroa. Missiohankkeille ei ole kuitenkaan kohdistettu erillisiä budjettiosuuksia, vaan varsinaiset hankkeet voidaan rahoittaa kaikista ohjelman pilareista ja niiden alla avautuvien hakujen kautta. Jokainen missiokokonaisuus hallinnoidaan portfoliomaisena toimintana. Hankkeet muodostavat missiosalkun, josta niitä johdetaan kohti tavoitetta.

Näin ollen missiot linkittyvät ohjelman eri pilareihin ja klustereihin, mikä tukee niiden poikkileikkävyyttä. Missiot ja niiden tavoitteet, määrärahat, kohteet, laajuudet, indikaattorit ja välitavoitteet löytyvät työohjelmista. Jokaista missioaluetta varten on luotu oma koordinoiva lautakunta (Missions Board), joka vastaa missioiden suunnittelusta ja seurannasta. Niiden tehtävänä on antaa sidosryhmien näkemys ehdotetuista missioista sekä seurata missioiden toimeenpanoa.

Rahoituslähde	New European Bauhaus (kattonimitys)
Kuvaus	Uusi eurooppalainen Bauhaus on ympäristö-, talous- ja kulttuurialoite, jonka tavoitteena on yhdistää suunnitteluun, kestävään kehitykseen, saavutettavuuteen, kohtuuhintaisuuteen ja investointien suuntaamiseen liittyvät näkökohdat.
Kokonaisbudjetti	2,4 miljardia euroa ohjelmakaudella 2021-2027. Euroopan komissio on myöntänyt lisäksi vuosina 2023-2024 Horisontti Euroopan alla toteutettaville NEB-hankkeille noin 106 miljoonaa euroa.
Tavoitteet/ painopisteet	Aloite on vuosina 2021-2023 toteutettava yhteisöllinen prosessi, joka jakautuu kolmeen vaiheeseen. Ne ovat <ul style="list-style-type: none"> yhteissuunnittelu toteutus tulosten levitys. <p>Taiteilijoilla, suunnittelijoilla, insinööreillä, tutkijoilla, yrittäjillä, arkkitehdeillä, opiskelijoilla ja kaikilla asiasta kiinnostuneilla on yhteissuunnitteluvaiheessa mahdollisuus jakaa hankkeen verkkosivustolla esimerkkejä inspiroivista ratkaisuista ja ajatuksia siitä, miten hanketta olisi kehitettävä ja mihin suuntaan, sekä nostaa esiin ratkaistavia ongelmia. Aloitteen seuraavassa eli toteutusvaiheessa käynnistetään viisi pilottihanketta, joissa kehitetään esteettisesti toimivia, kestäviä ja osallistavia uusia ratkaisuja. Kolmannessa vaiheessa on tarkoitus levittää ideoita ja toimintakonsepteja uusiin hankkeisiin, verkostoida alaa ja vaihtaa tietoa Euroopassa ja laajemminkin.</p>
Ohjelma-alue	EU.
Kuka voi hakea	Organisaatiot EU-maissa
Tarvitaanko kumppaneita	Tarve kumppaneille vaihtelee hankkeittain.
Rahoitusmuoto	Avustus. Uusi eurooppalainen Bauhaus -ohjelma myös myöntää vuosittain rahallisia palkintoja. Vuoden 2023 NEB-palkintojen temaattinen painopiste on koulutus.
Hankkeiden tyypit, suuruus, kesto	Kullakin temaattisella alueella omansa, ks. linkit. <ol style="list-style-type: none"> Maassa sijaitsevien paikkojen muuttaminen: Transformation of places on the ground calls 2023-2024 Innovaation mahdollistavan ympäristön muuttaminen: Transformation of the enabling environment for innovation calls 2023-2024 Uusien tarkoitusten diffuusio: Diffusion of new meanings calls 2023-2024
Hakumenettely	Kullakin temaattisella alueella omansa, ks. linkit.
Hakuaikataulu	Vaihtelee hanketeemoittain, ks. kunkin teeman verkkosivut. Ohjelmakumppaniksi voi hakea koko toteutusvaiheen ajan. (huom.: kumppaneiksi voivat hakea vain voittoa tavoittelemattomat tahot) https://new-european-bauhaus.europa.eu/get-involved/call-partners_en
Tukikelpoiset kustannukset	Tukikelpoiset kustannukset riippuvat rahoittavasta hankkeesta.
Muuta erityistä	NEB on tammikuussa 2023 julkaissut osallistumista harkitseville tahoille oppaan, joka sisältää tietoa aloitteen arvoista ja esimerkkejä toteutuneista hankkeista. https://new-european-bauhaus.europa.eu/system/files/2023-01/NEB_Compass_V_4.pdf
Internet	https://new-european-bauhaus.europa.eu/index_en
Yhteystietoja	Suomen yhteyspiste: Alekski Lohtaja (aleksi.lohtaja@archinfo.fi), Archinfo Finland
Soveltamis-kohteita	Esimerkkejä toteutuneista hankkeista löytyy NEBin julkaisemasta hakuoppaasta.

Rahoituslähde	Horisontti Eurooppa - Driving Urban Transitions - Sustainable Future for Cities (DUT)
Kuvaus	DUT on yksi 49:stä eurooppalaisista kumppanuuksista Horizon Europe -viitekehityksen sisällä. DUT on kumppanuuksista ainoa, joka käsittelee kaupunkikehitystä kokonaisuudessaan ja linkittyy läheisesti eurooppalaiseen missioon saavuttaa 100 ilmastoneutraalia ja älykästä kaupunkia. DUT toteutetaan yli 60 eurooppalaisen yhteistyökumppanin yhteistyönä yli 27 maasta.
Kokonaisbudjetti	Noin 210 miljoonaa euroa
Tavoitteet/painopisteet	Tämän ehdotuspyynnön tarkoituksena on tukea valtioiden rajat ylittäviä tutkimus- ja/tai innovaatiohankkeita, joissa käsitellään kaupunkien haasteita auttaakseen kaupunkia siirtymään kohti kestävämpää taloutta ja toimintaa. Haasteet on ryhmitelty kolmeen teemaan nimeltä <ul style="list-style-type: none"> • Transition Pathways: Positive Energy Districts (PED), • 15 minuutin kaupunki (15mC) ja • Circular Urban Economies (CUE).
Ohjelma-alue	EU
Kuka voi hakea	Toimijat EU:n jäsenmaissa ja ohjelmaan liittyvissä EU:n ulkopuolisissa maissa
Tarvitaanko kumppaneita	Rahoitusta voidaan hakea itsenäisesti tai konsortiossa
Rahoitusmuoto	Avustus.
Hankkeiden tyypit, suuruus, kesto	Kullakin temaattisella painopisteellä omansa
Hakumenettely	DUT-sihteeristö ja paikalliset rahoitustahot valitsevat yhdessä alustavista hanke-ehdotuksista toiselle hakukierrokselle sopivimmat.
Hakuaikataulu	Seuraava haku (lopulliset ehdotukset) alkaa maaliskuussa 2023 ja päättyy 3.5.2023.
Tukikelpoiset kustannukset	Palkat, epäsuorat henkilöstökulut, kiinteät kustannukset, matkakulut, materiaalit ja tarvikkeet, ostetut palvelut.
Muuta erityistä	Hyväksytyt hankkeet saavat rahoituksen suoraan kussakin osallistujamaassa toimivalta rahoitustaholta (Suomessa Business Finland).
Internet	https://dutpartnership.eu/
Yhteystiedot	Ilmari Absetz/ Sini Uuttu/ Karin Wikman E-mail: firstname.familyname@businessfinland.fi Tel: Sini +358 50 5577934, Ilmari +358 50 5577837, Karin +358 50 5577723

Rahoituslähde	Urbact IV
Kuvaus	Urbact-hanke on ensimmäisestä hankekaudestaan (joka alkoi vuonna 2002) alkaen edistänyt kaupunkirakentamisen hyvien käytänteiden jakamista ja uusien innovointia EU-alueella yhdessä paikallisten sidosryhmien kanssa. Urbact IV jatkaa edellisten Urbact-hankkeiden tapaan kestävän kaupunkikehityksen edistämistä yhteistyönä EU:n sisällä. Verkostohankkeet voivat painottua mihin tahansa osanottajien valitsemaan teemaan, mutta erityistä painoarvoa annetaan kehittämisteemoille, joissa kohtaavat Urbact IV -hankkeen kantavat vihreyden, sukupuolen ja digitaalisuuden teemat.
Kokonaisbudjetti	79 769 000 euroa (EAKR) + 5 000 000 euroa (IPA) kaudella 2021-2027
Tavoitteet/ painopisteet	Urbact IV:n kolme tavoitetta, joilla on osittain erilaiset kohderyhmät: 1) Ylikansallisten verkostojen hyödyntäminen Euroopan kaupunkien valmiuksien parantamiseksi <ul style="list-style-type: none"> suunnitella ja toteuttaa yhteisiin kestävän kaupunkikehityksen haasteisiin liittyviä integroituja toimintasuunnitelmia mukauttaa ja siirtää vakiintuneita kaupunkien hyviä käytäntöjä suunnitella investointisuunnitelmia kaupunkien innovatiivisten toimien osien jäljittelemiseksi. 2) Parantaa kaupunkien sidosryhmien valmiuksia suunnitella ja toteuttaa kestävästä kaupunkikehitystä ja politiikkoja, käytäntöjä ja innovaatioita integroidulla, osallistavalla ja paikkaperusteisella tavalla 3) Varmistaa, että URBACT-tieto ja -käytäntö tuodaan kaupunkien saataville ja toimijat ja päättäjät osallistetaan alueellisiin, kansallisiin ja eurooppalaisiin kaupunkipolitiikkoihin erityisesti eurooppalaisen kaupunkialoitteen kautta.
Ohjelma-alue	EU
Kuka voi hakea	Kaupungit ja kunnat EU-maissa (+ julkiset, voittoa tavoittelemattomat organisaatiot) ja partneri- ja ehdokasmaissa
Tarvitaanko kumppaneita	URBACT IV on verkostohanke, joten kumppanit ovat välttämättömiä.
Rahoitusmuoto	Avustus
Hankkeiden tyypit, suuruus, kesto	
Hakumenettely	
Hakuaikataulu	Haku alkaa 9.1.2023 ja päättyy 31.3.2023.
Tukikelpoiset kustannukset	Henkilökuntakulut, toimisto -ja hallinnointikulut, matkakulut, ulkoiset asiantuntijat, varusteet
Muuta erityistä	
Internet	https://urbact.eu/suomi
Yhteystietoja	Action Planning Network: apn@urbact.eu
Soveltamis-kohteita	URBACT IV -ohjelman ensimmäinen Action Planning -verkostohankkeiden hakukierros avoinna 31.3.2023 saakka. Haku on suunnattu kaupungeille ja kunnille, jotka haluavat laatia omaan kehittämisteemaansa kohdistuvan toimintasuunnitelman ja työstää sitä yhdessä muiden eurooppalaisten kaupunkien kanssa. Action Planning -verkostohankkeet kohdistuvat kaupunki- ja kuntakehittämiseen, joten suomalaisen hakijan on oltava pääsääntöisesti kaupunki tai kunta. Kukin hanke keskittyy yhteen kehittämisteemaan. Hankkeen budjetti on noin 850 000 euroa ja siinä on mukana 8-10 kuntaa/kaupunkia. EU-jäsenmaiden lisäksi verkostohankkeisiin voi kuulua jäseniä ns. partnerimaista (Sveitsi ja Norja) ja ehdokasmaista (Albania, Bosnia ja Hertsegovina, Montenegro, Pohjois-Makedonia, Serbia).

Rahoituslähde	LIFE-ohjelma
Kuvaus	LIFE-ohjelman kautta rahoitettavien hankkeiden tulee pyrkiä myötävaikuttamaan jonkun EU:n ympäristötavoitteista toteutumiseen, ja ne fokusoituvat usein uusien teknologioiden sekä käytäntöjen pilotointiin tai demonstrointiin. LIFE-ohjelman kautta rahoitettavien hankkeiden tulee pyrkiä myötävaikuttamaan jonkun EU:n ympäristötavoitteista toteutumiseen, ja ne fokusoituvat usein uusien teknologioiden sekä käytäntöjen pilotointiin tai demonstrointiin.
Kokonaisbudjetti	5,4 miljardia euroa ohjelmakaudella 2021–2027
Tavoitteet/ painopisteet	Teemat jakautuvat kahden toiminta-alan alle: <ul style="list-style-type: none"> • Ympäristö – toiminta-ala <ul style="list-style-type: none"> • Luonto ja biodiversiteetti • Kiertotalous ja elämänlaatu • Ilmastotoimet – toiminta-ala <ul style="list-style-type: none"> • Ilmastomuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen • Siirtyminen puhtaaseen energiaan
Ohjelma-alue	EU
Kuka voi hakea	LIFE-hankkeisiin voivat osallistua EU:ssa rekisteröidyt oikeushenkilöt kuten: <ul style="list-style-type: none"> • julkisen sektorin toimija • yksityisen sektorin kaupallinen toimija • yksityisen sektorin voittoa tavoittelematon toimija
Tarvitaanko kumppaneita	LIFE-ohjelman hakijaryhmän eli konsortion koko- ja kokoonpanovaatimukset ovat joustavia. Rahoitusta haetaan yleensä useamman tahon konsortiona (n. 3-7 kumppania) mutta sitä voi hakea myös yksin.
Rahoitusmuoto	Avustus. Perinteisissä LIFE-hankkeissa EU-rahoitus on tavanomaisesti 60%. Luontopuolen hankkeissa se voi olla 75% ja Siirtyminen puhtaaseen energiaan -hankkeissa jopa 95%. Erillistä kansallista rahoitusosuutta ei ole korvamerkitty vaan hakijat kilpailevat rahoituksesta unionin tasolla. Rahoitusta haetaan yleensä useamman tahon konsortiona (n. 3-7 kumppania) mutta sitä voi hakea myös yksin. Rahoitusta myöntää ja hallinnoi Euroopan komissio. Suomessa ympäristöministeriö tarjoaa kilpailukykyisiksi katsomilleen hankkeille osarahoitusta. Ympäristöministeriön osarahoitusta haetaan yleensä keväisin.
Hankkeiden tyypit, suuruus, kesto	Yleisimmät hankemuodot ovat: SAP (Standard Action Projects): Perinteiset LIFE-hankkeet, jotka ovat yleisin ja joustavin LIFE-hankkeiden tyyppi. Perinteiset LIFE-hankkeet toimivat bottom up -periaatteella, jolloin hakija suunnittelee hankkeen toteutuksen. SAP-hankkeisiin voidaan hakea tavallisesti 60% rahoitusta (maksimissaan 75% tietyissä tapauksissa). Hankkeiden kesto on korkeintaan 10 vuotta. Perinteisten LIFE-hankkeiden haku on yksivaiheinen. SNaP (Strategic Nature Projects): Strategiset luontohankkeet ovat Suomessa ympäristöministeriön ohjauksessa valmisteltavia hankkeita, jotka toteuttavat pääasiassa priorisoidun rahoituksen puiteohjelmaa (PAF) ja habitaattidirektiiviä. Hankkeisiin voidaan hakea 60 % rahoitusta ja niiden kesto on maksimissaan 14 vuotta. SIP (Strategic Integrated Projects): Strategiset ympäristö-, sekä integroidut hankkeet ovat Suomessa ympäristöministeriön ohjauksessa valmisteltavia hankkeita, jotka kytkeytyvät seuraaviin alaohjelmiin: 1) Kiertotalous ja elämänlaatu, sekä 2) Ilmastomuutoksen hillintä ja sopeutuminen. Hankkeille voidaan hakea 60 % rahoitusta ja niiden kesto on maksimissaan 14 vuotta. OA (Other Actions): Muiden toimien rahoitus toteutetaan komission tarkkaan määrittelemien hankeraamien sisällä. OA-hankkeet sisältävät mm. CET (Clean Energy Transition) eli puhtaaseen energiaan siirtyminen alaohjelman hankkeet. Kunkin haun sisältö on määritetty erikseen. Lisäksi hankemuotoihin kuuluu mm. eurooppalaisille voittoa tavoittelemattomille organisaatioille suunnattu (OG) rahoitus. Hankekoot 1-10 miljoonaa euroa.

Hakumenettely	LIFE-ohjelman hankkeisiin haetaan rahoitusta Euroopan komissiolta. Rahoitusta ei ole korvamerkitty maittain, vaan siitä kilpaillaan unionin tasolla. Haku avautuu kerran vuodessa, ja on yksivaiheinen. Euroopan komissio ylläpitää Funding & Tender -portaalia , jonka kautta myös LIFE-ohjelman rahoitus on haettavissa.
Hakuaikataulu	Kerran vuodessa, seuraa Funding & Tender -portaalia .
Tukikelpoiset kustannukset	Hakukuulutus määrittää.
Muuta erityistä	Rahoitusta myöntää ja hallinnoi Euroopan komissio. Suomessa ympäristöministeriö tukee ehdollisin avustuksin tai rahoituspäätöksin (30 000 €, 50 000 €) strategiaansa palvelevien kilpailukykyisten LIFE-hankkeiden toteuttamista. Integroiduissa LIFE-hankkeissa tämä tuki voi olla jopa 100 000 €.
Internet	LIFE (europa.eu)
Yhteystietoja	Pekka Harju-Autti, neuvotteleva virkamies ympäristöministeriö, Luontoympäristösasto, Biotalous0295250339 etunimi.sukunimi@gov.fi
Soveltamiskohteita	

Rahoituslähde	European Urban Initiative (EUI; Eurooppalainen kaupunkialoite)
Kuvaus	Eurooppalainen kaupunkialoite kokoaa yhteen kaikki kaupunkialueita koskevat välineet yhteistyön, innovoinnin ja valmiuksien kehittämisen osalta EU:n kaupunkiagendan painopisteiden mukaisesti. Ohjelman tavoitteena on kaupunkien käytännön yhteistyön käynnistäminen sekä entisten ja uusien toimien kehittäminen nykyisten aloitteiden pohjalta (Urban Innovative Actions, UIA, URBACT, EU:n kaupunkiagenda). Eurooppalaista kaupunkialoitetta hallinnoi komissio ja sillä on oma rahoitus.
Kokonaisbudjetti	450 miljoonaa euroa rahoituskaudella 2021-2027.
Tavoitteet/ painopisteet	European Urban Initiative etsii hankkeita, joilla on potentiaalia luoda investointeja ja jotka inspiroivat uuden eurooppalaisen Bauhausin periaatteiden mukaisesti. Hankkeiden on koskettava seuraavia neljää osa-aluetta: <ul style="list-style-type: none"> • rakentaminen ja kunnostaminen kiertotalous ja hiilineutraalisuus huomioiden • kulttuuriperinnön säilyttäminen ja muuttaminen • rakennusten mukauttaminen ja muuttaminen kohtuuhintaisia asumisratkaisuja varten • kaupunkialueiden uudistaminen.
Ohjelma-alue	EU
Kuka voi hakea	Kaupungit, kunnat, järjestäytyneet taajamat, kaupunkiviranomaisten kansalliset/alueelliset yhdistykset, alueelliset sopimukset, kehitysalueet
Tarvitaanko kumppaneita	Kyllä. Hankkeet toteutetaan monikansallisissa konsortioissa.
Rahoitusmuoto	Avustus: Euroopan aluekehitysrahasto EAKR rahoittaa 80 prosenttia valittujen hankkeiden kustannuksista. Kullekin hankkeelle voidaan myöntää enintään 5 miljoonaa euroa.
Hankkeiden tyypit, suuruus, kesto	Kesto vaihtelee hieman hankkeen teema-alueesta riippuen, mutta toimeenpanovaihe kestää noin kolme vuotta.
Hakumenettely	
Hakuakataulu	Ensimmäinen hakukierros päättyi tammikuussa 2023.
Tukikelpoiset kustannukset	Henkilökuntakulut, toimisto -ja hallinnointikulut, matkakulut, ulkoiset asiantuntijat, varusteet
Muuta erityistä	
Internet	https://urban-initiative.eu
Soveltamis-kohteita	

Rahoituslähde	Interreg Aurora
Kuvaus	
Kokonaisbudjetti	
Tavoitteet/ painopisteet	Älykäs Eurooppa, vihreä Eurooppa ja sosiaalinen Eurooppa.
Ohjelma-alue	Ohjelma-alue kattaa Pohjois-Suomessa viisi maakuntaa, Pohjois-Pohjanmaa, Lappi, Keski-Pohjanmaa, Pohjanmaa ja Etelä-Pohjanmaa alueet. Ohjelman kieli on englanti. SUB-AREA AURORA SUOMI Lappi Pohjois-Pohjanmaa Keski-Pohjanmaa Österbotten/Pohjanmaa Etelä-Pohjanmaa SVERIGE Norrbotten Västerbotten Västernorrland NORGE Troms og Finnmark Nordland
Kuka voi hakea	Organisations that are legal entities from the public and private sectors can participate in projects. Organisations run by one person and in which there is no legal distinction between the owner and the business entity are not eligible for funding. Examples of project partners: <ul style="list-style-type: none"> • National, regional and local authorities, public sector, public organisations, public actors, • Regional and local development agencies, chambers of commerce, sectoral agencies and business support organisations, business promotion actors • Universities, colleges, higher education, research institutions, polytechnics, academia, research and education actors, private, public, and civil society organisations linked to and/or providing educational services and/or learning opportunities • Industry associations, business communities, regional tourism, culture and creative clusters and platforms • Micro, and small and medium sized enterprises (SMEs) • Economic associations • Non-governmental organisations (NGOs) • Civil society and voluntary sector organisations • Cross-border entities
Tarvitaanko kumppaneita	
Rahoitusmuoto	Avustus.
Hankkeiden tyypit, suuruus, kesto	Small-scale projects - Lump sums - Max 20,000 Euro/country - Duration 6-12 months Regular Projects up to 200 000 Euro - Staff + flat rate 40 % (mandatory) Regular Projects above 200 000 Euro - Alternative 1: Staff + flat rate 40 % - Alternative 2: Combination of real cost + flat rate Financing Rate 65% EU-funding for Swedish and Finnish partners 50% IR-funding for Norwegian partners Kansallista vastinrahoitusta voi hakea vasta kun Interreg-ohjelman hallintoviranomainen on myöntänyt hankkeelle EU-tukiosuuden päätöksellään/tukisopimuksella.
Hakumenettely	
Haku aikataulu	Interreg Aurora -ohjelman 2021-2027 hankehaut vuonna 2023 Haku 1: 1.2.-28.3.2023 Haku 2: 5.9 - 10.10.2023.
Tukikelpoiset kustannukset	
Muuta erityistä	Ohjelman kieli on englanti.
Internet	https://www.interregnord.com/updated-datesinterreg-aurora-programme-will-open-the-first-call-in-june/
Yhteystietoja	
Soveltamis-kohteita	

Rahoituslähde	Interreg NPA (Northern Periphery and Arctic)
Kuvaus	<p>Lähtökohtana ovat yhteiset haasteet ja niihin liittyvät temaattiset tavoitteet: Harvaanasuttu alue, heikko saavutettavuus, pohjoisen karut sääolot sekä ilmastonmuutoksen vaikutukset. Rahoitettavan hankkeen täytyy tuottaa vähintään kolmen maan yhteistyönä ylikansallinen palvelu tai tuote, joka vastaa edellä mainittuihin haasteisiin ohjelman painopisteiden puitteissa.</p> <p>Ohjelmalla pyritään vastaamaan alueita yhdistäviin haasteisiin: syrjäinen sijainti, hauraat paikallisyhteisöt, väestönkehitys (poismuutto, sukupuolijakauman vääristymä, ikääntyvien kasvava määrä), yritystoiminnan edellytykset, globalisaatio ja ilmastonmuutos. Ohjelman keinoja ovat innovaatioiden, yritysten kilpailukykyyn, saavutettavuuden, yhteisöjen ja luonnonvarojen käytön kestävä kehityksen sekä kulttuuriperinnön tukeminen. It promotes solutions based on digitisation and disruptive technologies. Support for SMEs will focus more on sustainability than in the past. In addition, promoting the transition to a circular and resource efficiency economy has also become a more prominent objective.</p>
Kokonaisbudjetti	51,5 miljoonaa euroa.
Tavoitteet/ painopisteet	<p>The funding available for projects has been distributed as follows:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Priority 1 Innovation capacity: 45% • Priority 2 Climate change and resource sufficiency: 45% • Priority 3 Cooperation opportunities: 10% <p>Ohjelma rahoittaa kansainvälisiä yhteistyöhankkeita, joiden temaattiset tavoitteet ovat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Innovaatiot yksityisellä ja julkisella sektorilla, parempi T&K -tiedon hyödyntäminen 2. Yrittäjyys 3. Uusiutuvan energian laajempi käyttöönotto ja parempi energiatehokkuus 4. Kestävä luonnon- ja kulttuuriperinnön hoito <p>Kunkin ohjelmasta rahoitettavan hankkeen tulee keskittyä johonkin ohjelman temaattisista tavoitteista tietyn toimintalinjan piirissä ja muodostaa selkeä yhteys alueellisen kehityksen tarpeisiin ja mahdollisuuksiin. Ohjelma rahoittaa näiden painopisteiden puitteissa hankkeisiin kuuluvia pieniä investointeja, lähinnä pilottitoimia.</p>
Ohjelma-alue	Ohjelma-alueeseen kuuluu alueita Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Irlannista ja Pohjois-Irlannista sekä Islanti, Färsaaret ja Grönlanti kokonaisuudessaan. Irish counties of Roscommon, Cavan, Monaghan, and Tipperary.
Kuka voi hakea	Osallistujat voivat olla määrätyllä ohjelma-alueella sijaitsevia julkisia organisaatioita, korkeakouluja, tutkimuslaitoksia tai yksityisiä organisaatioita (varsinkin pk-yrityksiä).
Tarvitaanko kumppaneita	Säännön mukaan partnereita pitää olla vähintään kolmesta ohjelma-alueen maasta, mutta pääsääntöisesti rahoituksen saaminen edellyttää laajempaa hankekonsortiota.
Rahoitusmuoto	Avustus.

Hankkeiden tyypit, suuruus, kesto	<p>Tuki suomalaispartnereille on pääsääntöisesti 65 % hyväksyttävistä kuluista, pk-yrityksille 50 %. Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) osallistuu erillistä hakemusta vastaan hyväksytyihin hankkeisiin pääsääntöisesti 70 prosentilla omarahoitusosuudesta (TEM ohje kansallisen vastinrahan hakemiseen >>). Lopullinen toteuttajan omarahoitusosuus on siis noin 10 %.</p> <p>Hankkeiden kokonaisbudjetti on keskimäärin 250 000 -2 milj. € ja kesto noin kolme vuotta.</p> <p>Lisäksi ohjelma rahoittaa kahden tyyppisiä valmisteluhankkeita:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kuusi kuukautta kestävä valmisteluhanke, jonka kokonaisbudjetti on enintään 50 000 euroa, 2. Vuoden (12 kk) kestävä valmisteluhanke, jonka kokonaisbudjetti on enintään 100 000 euroa. <p>Valmisteluhankkeessa tulee olla mukana kumppaneita vähintään kahdesta ohjelma-alueen valtiosta, joista toisen pitää olla EU:n jäsenmaa. Hankkeiden tulee kattaa vähintään kaksi niistä kolmesta maantieteellisestä suuralueesta, joita ohjelmassa ovat Norja-Ruotsi-Suomi; Irlanti; Färsaaret-Islanti-Grönlanti.</p> <p>Suomalaisten toimijoiden on mahdollista hakea Suomen kansallista vastinrahoitusta myös valmisteluhankkeisiin tietyin ehdoin. Katso lisätietoja rakennerahastot.fi -verkkosivulta.</p>
Hakumenettely	
Hakuaikataulu	Interreg NPA -ohjelman
Tukikelpoiset kustannukset	
Muuta erityistä	Ohjelman kieli on englanti.
Internet	https://www.interreg-npa.eu/
Yhteystietoja	Suomen kansallinen kontaktihenkilö Paula Mikkola (paula.mikkola(at)lapinliitto.fi)

Lähdeluettelo

Avaininformanttihaastattelut

Neuvotteleva virkamies Harju-Autti Pekka (YM) 25.1.2023 Teams
Rakennusneuvos Maijala Juha-Pekka (YM) 22.12.2022 Teams
Johtava asiantuntija Terämä Emma (YM) 11.1.2023 Teams
Erityisasiantuntija Turunen Timo (YM) 22.12.2022 puhelin
Erityisasiantuntija Voutilainen Olli (TEM) 20.12.2022 puhelin

Muut lähteet

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:18
https://content-webapi.tuni.fi/proxy/public/2021-04/sahkoiset-lahteet-ohjemateriaali21_0.pdf

Internet-lähteet

Euroopan komissio: Synergies between shared and direct management funds. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/synergies-between-shared-and-direct-management-funds>

Euroopan komissio: History of LIFE.
https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life/history-life_en

LIFE-ohjelma: Ohjelmakartta. <https://life.easme-web.eu/>

Business Finland: Suomen osallistuminen Horisontti 2020 -ohjelmaan. Tilanne lokakuussa 2020. Pdf-dokumentti. https://www.businessfinland.fi/4af5b5/globalassets/finnish-customers/horizon-2020/tilastot/lokakuu2020/suomi_horisontti2020-ohjelmassa.pdf

Euroopan komissio: What is Horizon 2020?
<https://wayback.archive-it.org/12090/20220124080448/https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/what-horizon-2020>

Rakennerahastot: <https://rakennerahastot.fi/etusivu>

Innokaupungit: <https://www.innokaupungit.fi/innokaupungit/>

Delasnerie, Alix: Monivuotinen rahoituskehitys. Faktatietoja Euroopan unionista. <https://www.euro-parl.europa.eu/factsheets/fi/sheet/29/monivuotinen-rahoituskehys>

Euroopan komissio: Euroopan vihreän kehityksen ohjelma - Euroopasta ensimmäinen ilmasto-neutraali maanosa. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_fi

Euroopan komissio: Funding and Tender Opportunities. <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-search;callCode=null;freeTextSearchKeyword=;matchWholeText=true;typeCodes=0,1,2,8;statusCodes=31094501,31094502,31094503;programmePeriod=null;programCcm2Id=null;programDivisionCode=null;focusAreaCode=null;destinationGroup=null;missionGroup=null;geographicalZonesCode=null;programmeDivisionProspect=null;startDateLte=null;startDateGte=null;crossCuttingPriorityCode=null;cpvCode=null;performanceOfDelivery=null;sortQuery=sortStatus;orderBy=asc;onlyTenders=false;topicListKey=topicSearchTablePageState>

Kuntaliitto: EU:n erillisohjelmat. <https://www.kuntaliitto.fi/laki-ja-hallinto/eu-ja-kansainvalisyys/eu-rahoitustietoa-kunnille/eu-n-erillisohjelmat>

Kuntaliitto: Alueellisen yhteistyön ohjelmat. <https://www.kuntaliitto.fi/laki-ja-hallinto/eu-ja-kansainvalisyys/eu-rahoitustietoa-kunnille/alueellisen-yhteistyon-ohjelmat>

Valtioneuvosto: EU:n elpymisväline. <https://valtioneuvosto.fi/-/10623/tietoa-eu-n-elpymisvalineen-rahoituksesta-ja-ohjelmista>